

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ, ਅਜੈ ਕੁਮਾਰ ਮਿੱਤਲ ਅਤੇ
ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੂਲਰ, ਜੇ.

ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਪਟੀਸ਼ਨਰ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ - ਜਵਾਬਦਾਤਾ

2005 ਦਾ CWP ਨੰਬਰ 17752 ਅਤੇ

ਹੋਰ ਜੁੜੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ

29 ਮਾਰਚ, 2011

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ, 1950-Arts.19(I)(g) ਅਤੇ 226—ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਮੈਕਿੰਗ ਆਫ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 2006— ਐੱਸ. 3, 4, 6 ਅਤੇ 7—ਸੈਡੀਕਲ ਕੋਇਲੇਜ਼-ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ

ਫੀਸ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ—FFC ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਦਾ ਹੈ—FFC ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜ—ਉਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ—ਇਹ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ FFC ਨੇ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ—ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ FFCS ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ: 2006 ਦਾ 7 ਐਕਟ, ਫੀਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(I)(g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ,

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ 2005-06 ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਗਈ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ 2003-2004 ਲਈ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਸੀ। 1.10 ਲੱਖ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਵਧਾ ਕੇ 1.5 ਲੱਖ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਐੱਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਤੈਅ ਕੀਤੀ। ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਲੱਖ. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਕਾਲਜ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਜਿਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਕੁਝ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੀਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਫਐਫਸੀ ਨੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਫਐਫਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਕਾਲਜ ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

(ਪਰਾ 26)

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਫੀਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19(1)(g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣਾ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਚੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਧ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਚ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵਧੇਰੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਉਸ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਭੇਜਣ ਵਾਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਮਾਈ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਇਤਫਾਕਨ ਹੈ। ਉੱਚ ਫੀਸ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਖੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(ਪੰ: ੫੭)

ਰਾਜੀਵ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਅਰਜੁਨ ਪ੍ਰਤਾਪ ਆਤਮਾ ਰਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ੍ਰ. CWP
ਨੰਬਰ 12668. 2006 ਦੇ 11790 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਐਸ.ਸੀ ਸਿੱਬਲ, ਵੀ.ਐਸ ਰਾਣਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. 2005 ਦੇ CWP
ਨੰਬਰ 17905 ਅਤੇ 17752 ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ।

ਏ ਕੇ ਚੋਪੜਾ 2005 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 18394 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ
ਨਾਲ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ।

ਦੀਪਕ ਸਿੱਬਲ ਅਰੁਣ ਆਰੀਆ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ। 2003 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 18675
ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ। 2005 ਦਾ 19339. 294. 2008 ਦਾ 3671. 2010 ਦਾ
12044.

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸੀ ਡਬਲਯੂ ਪੀ ਨੰਬਰ 19929 ਅਤੇ 2005 ਦਾ 19895।

ਪੁਨੀਤ ਗੁਪਤਾ। 2005 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 16153 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਵਿਵੇਕ ਸੇਠੀ, 2005 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 18349 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਗਰਗ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 18478 ਅਤੇ 2005 ਦੇ 1792 ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ।

ਸੂਰਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਡਾ. ⁿ007 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 9447 ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ ।

ਆਸ਼ੀਸ਼ ਰਾਵਲ। ਅਨੁਪਮ ਗੁਪਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ ਹਨ। CWP ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ
2008 ਦਾ ਨੰਬਰ 6808।

ਪਦਮ ਜੈਨ। 2004 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 13259 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਕਮਲ ਸਹਿਗਲ, 2007 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 18593 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਪੀ ਕੇ ਮੁਤਨੇਜ਼ ਏ, ਐਡਵੋਕੇਟ ਇਨ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਆਰ.ਐਨ. 20.08 ਦਾ 2720.

ਐਚਐਸ ਸਿਰੋਹੀ, 2005 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 19364, 2008 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ
ਨੰਬਰ 3037 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਰਾਜੇਸ਼ ਗੁਪਤਾ। 2008 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 2946 ਵਿੱਚ ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਬੀਬੀਐਸ ਸੋਬਤੀ ਐਸਐਸ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ। 2003 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 12013.

2005 ਦੇ 19667 ਅਤੇ 2006 ਦੇ 7556 ਵਿੱਚ ਵਕੀਲ।

ਅਨੀਮੇਸ਼ ਸ਼ਰਮਾ ਅਕਸ਼ੈ ਭਾਨ ਦੇ ਵਕੀਲ। 2007 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 3600 ਵਿੱਚ
ਐਡਵੋਕੇਟ।

2004 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 7146 ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ: *ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ।*

ਅਮੋਲ ਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਐਡੀ. ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਲਈ ਏ.ਜੀ.

ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮ ਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ ਸ. ਡੀਸੀਆਈ ਲਈ
ਐਡਵੋਕੇਟ।

ਆਈਪੀਐਸ ਦੁਆਬੀਆ। ਐਮਸੀਆਈ ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ

ਬੀਬੀਐਸ ਸੋਬਤੀ ਐਸਐਸ ਸੈਣੀ ਨਾਲ ਐਡਵੋਕੇਟ। 2010 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ
12044 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 2 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ। 2004 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ
ਨੰਬਰ 7146, 16153 ਅਤੇ 19339 ਦੇ 2005 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਨੰਬਰ 3
ਲਈ ਅਤੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 1792, 1340 ਦੇ 1344 ਵਿੱਚ ਉੱਤਰਦਾਤਾ
ਨੰਬਰ 4 ਲਈ ਐਡਵੋਕੇਟ। 18349,18394.18478 ਅਤੇ 2005.2946,3037
ਦਾ 19364. 2008 ਦਾ 6808.

ਆਦਰਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਗੋਇਲ, ਜੇ.

(I) ਇਹ ਹੁਕਮ ਉਪਰੋਕਤ 29 ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ
ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ
ਸਵਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ:-

(II) 2003 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 18675. 1792, 7146. 2004 ਦੇ 13259.
16153. 17752, 17905, 18349. 18394. 18478, 19339 ਅਤੇ 2036
ਤੋਂ ਵੱਧ 2054 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਐਫਈਏ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ
ਹੈ। ਅਕਾਦਮਿਕ ਸੈਸ਼ਨ 2003 -04,2004-05 ਅਤੇ 2005-06 ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ
ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ
ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਮੇਟੀ (FFC) ਦੁਆਰਾ

ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ, (1) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੀਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, (2)। ਪੀਜੀਈਟੀ 2000 ਬੈਚ ਦੇ ਦਯਾਨੰਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ 20 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ 2008 ਦਾ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 6808 ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐਮਡੀ/ਐਮਐਸ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਭੁਗਤਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਕਾਇਆ ਫੀਸ।

- (III) CWP ਨੰਬਰ 12013 ਆਫ਼ 2003, 19667, 19895 ਅਤੇ 19929 ਆਫ਼ 2005 ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 17 ਜੁਲਾਈ, 2004 ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟ ਮਿਤੀ 8 ਜੁਲਾਈ, 2005 ਨੂੰ ਐਫ.ਐਫ.ਸੀ. ਸੀਵਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ।
- (IV) CWP ਨੰਬਰ 294, 2720, 2946, 3037, 2008 ਦਾ 3671 ਅਤੇ 2010 ਦਾ 12044 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼, ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਡਮਿਸ਼ਨ (ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਐਡਮਿਸ਼ਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੀਸ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਦੀ ਮੇਕਿੰਗ) ਐਕਟ, 2006 ('2006 ਐਕਟ') ।
- (V) CWP ਨੰਬਰ 7556, 11790 ਆਫ਼ 2006, 3600, 9447, 12668 ਅਤੇ 18593 ਆਫ਼ 2007, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਡੈਂਟਲ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 2006 ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਾਇਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਕਿ ਕਾਲਜ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਸੰਚਾਲਨ।
- (VI) ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਬੈਚ ਅੱਗੇ 8 ਨਵੰਬਰ, 2010 ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਚ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ:-
- (VII) ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਐਜੂਕੇਟ ਇੰਡੀਆ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ

ਹਵਾਨਾ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵਜੋਂ, (3) ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਮਸਲਾ ਹਰ ਸਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਪੂਰੀ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

- (1) (2003) 6 SCC 697
- (2) (2005) 6 SCC537
- (3) 2005 (5)SLR 549

ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਾਈਰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਫੁਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਅਗਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ...

ਬੇਨਤੀਆਂ

(3) ਅਸੀਂ ਚਾਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ I

(4) ਅਸੀਂ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ C.WP.No,17752of2005asa ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ (ਬੀਐਫਯੂ) ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਸ਼ਨ 2003-04 ਵਿੱਚ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਕੋਰਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ਼ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪਾਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ ਜਿਸ ਲਈ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ 22 ਨਵੰਬਰ, 2005 ਤੋਂ ਹੋਣੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। 1.10 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਜੋ ਕਿ ਵਧਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ 1.5 ਲੱਖ , ਅਨੁਸੂਚੀ P1 ਉਪਰੋਕਤ ਫੀਸ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੋਸਟਲ ਫੀਸ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪੇਸ਼ਗੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦਾਖਲੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਜਸਟਿਸ ਮਜੀਠੀਆ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ

ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਮਿਤੀ 17 ਜੁਲਾਈ, 2004, ਅਨੁਸੂਚੀ P.3 ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। 1.50 ਲੱਖ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਐਨਆਰਆਈ ਕੋਟੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਵੱਧ ਆਮਦਨ ਹੋਈ ਸੀ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ:-

“14. ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ-

- (i) ਸਾਲ 2003-04 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਭਾਵ ਸਾਲ 2004-05 ਦੀ ਫੀਸ, ਜੋ ਕਿ ਸਾਲ 2004-05 ਲਈ 17 ਜੂਨ, 2004 ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੇ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ 2003-04 ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਲਈ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ @ ਰੁਪਏ। MBBS ਲਈ 75.000। ਰੁ. ਬੀਡੀਐਸ ਲਈ 5 5.000 ਅਤੇ ਰੁ. BAMS/BHMS ਕੋਰਸ ਲਈ 35.000। ਸੰਸਥਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਅੰਡਰਟੇਕਿੰਗ ਲਵੇਗੀ ਕਿ ਜੇ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭਰਨ ਯੋਗ ਹੈਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:
- (ii) ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਜੋਂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ; ਹੋਸਟਲ ਖਰਚੇ ਆਦਿ, ਜੋ ਕਿ 25 ਜੁਲਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ। 2003. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚਾਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਾਧੂ ਰਕਮ ਤੁਰੰਤ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Sd/-

Dr. K.K. Taiwan
Director. PG I

Sd/-

ਡਾ.ਆਰਪੀ ਬਾਮ ਬਾਹ।
ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਕੁਲਪਤੀ.

Sd/-

G .R. Majithia,
Chairman

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ

Amajjit Chopra,
Chartered Accountant

Sd/-

ਸਤੀਸ਼ ਚੰਦਰ, ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ ਸ

ਨੋਟ: - ਸਾਲ 2003-04 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਦੂਜੇ ਸਾਲ ਲਈ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪੈਰਾ 14 (i) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਾਲ 2004-05, ਸੰਸਥਾ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਰਕਮ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰੇਗੀ। ਸਾਲ 2003-04 ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ 14(i) ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਈ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਜੇਕਰ ਐਡਜਸਟਮੈਂਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਉਸਨੂੰ ਦੂਜੇ ਸਾਲ 2004-05 ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਦੁਬਾਰਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਾਲ 2003-04 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿਰਫ ਰੁਪਏ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਣਦਾਰ ਹਨ। 75,000 ਰੁ. 5 5,000 ਅਤੇ ਰੁ. ਸਾਲ 2003-04 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਾਲ 2004-05 ਲਈ 35,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਲ 2004-05 ਵਿੱਚ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਕਮ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਬਾਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਇਹ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਭੁਗਤਾਨ ਸਾਲ 2003-04 ਲਈ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਸਬੰਧੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਸ਼ੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪੈਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ।

ਸਟੇਸ਼ ਚੰਦਰ
ਮੈਂਬਰ ਸਕੱਤਰ।

(5) FFC ਨੇ 8 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਅੰਤਿਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। 2005 ਦੇ ਨਿਚੋੜ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

“ਸਾਰੇ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਲਾਗਤ ਅੰਕੜਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਨਿਰਪੱਖ, ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਹੈ। ਬਰਾਬਰ. ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, "TMA ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ

ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ (2002) 8 SCC 481 ਵਿੱਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ:-

- A. ਇਹ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ 'ਚੈਰੀਟੇਬਲ' ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਫੀਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
  - B. ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿੱਚ, ਉਦੇਸ਼ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਕਾਰਜ ਕੁਦਰਤ ਵਿੱਚ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਹੈ।
  - C. ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਨਿਯਮਤ ਸਰਪਲੱਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।
  - D. ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ/ਕਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ ਹੈ;
  - E. ਕਿ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼, ਟੀਚਿੰਗ ਅਤੇ ਨਾਨ ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਵਿਸਤਾਰ ਦੀਆਂ ਭਵਿੱਖੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
  - F. ਉਹੀ ਮੈਰਿਟ ਹੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੋਵੇਗੀ।
- ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਰੋ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਨਆਰਆਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ, 2004 (6) ਐਸਸੀਸੀ 573 ਵਜੋਂ ਰਿਪੋਰਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਪਣੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਨਆਰਆਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿਚ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

**ਸਿਰਫ MBBS, BDS ਅਤੇ BHMS ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ 2003-04, 2004-05 ਅਤੇ 2005-06
ਲਈ ਇੱਕ ਨਜ਼ਰ 'ਤੇ ਅੰਤਿਮ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ**

(ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਫੀਸ)

ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ

1. ਦਯਾਨੰਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ (DMCH) (MBBS)
2. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ (SGRD) (MBBS)

ਬੀ.ਡੀ.ਐਸ

1. ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਰਿਸਰਚ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ, ਸੁਨਾਮ (BDS)
2. ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਰਿਸਰਚ ਐਂਡ ਡੈਂਟਲ ਸਾਇੰਸਜ਼, ਫਰੀਦਕੋਟ (ਬੀ.ਡੀ.ਐੱਸ.)
3. SGRD ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਡੈਂਟਲ ਸਾਇੰਸਜ਼
4. ਲਕਸ਼ਮੀ ਬਾਈ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ (BDS)
5. ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਮੁਕਤਸਰ (ਬੀ. ਡੀ. ਐੱਸ.)

6. ਨੈਸ਼ਨਲ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ, ਗੁਲਾਬਗੜ੍ਹ,
ਡੇਰਾਬੱਸੀ (BDS) ਰੁ. 68,500.00

ਬੀ.ਐੱਚ.ਐੱਮ.ਐੱਸ

1. (i) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਰੁ. 12,000.00
ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਕੈਨਾਲ ਰੋਡ, ਲੁਧਿਆਣਾ
(BHMCS)
- (ii) ਡੀ.ਐਮ ਰੁ. 31,500.00
2. ਭਗਵਾਨ ਮਹਾਵੀਰ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ। ਕਾਲਜ, ਰੁ. 17,500.00
ਲੁਧਿਆਣਾ (BHMS)
3. ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, . ਅਬੋਹਰ ਰੁ. 14,500.00
(ਬੀ.ਐਚ.ਐਮ.ਐਸ.)
4. ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਰੁ. 3,500.00
ਐਂਡ ਰਿਸਰਚ, ਚੁੰਨੀ ਕਲਾਂ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ
(RHMS) Rs. 1.00 lac
5. ਕਲਿਆਣ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ, ਤਰਨਤਾਰਨ ਰੁ. 11,500.00
Rs. 1.00 lac

ਨੋਟ:-

- (i) ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। Rs. 82,000.00
- (ii) ਉਪਰੋਕਤ ਫੀਸ ਸਾਲ 2003-04, 2004-05 ਅਤੇ 2005-06 ਲਈ 2003-04 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। Rs. 92,500.00
- (iii) ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਵੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਦੋਂ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀ ਹੈ Rs. 78,000.00
- ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਅੰਦਰੂਨੀ ਢਾਂਚੇ/ਸਟਾਫੀ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਅੰਤਮ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਹਨ। Rs. 40,000.00

- (iv) ਇੱਕੋ ਕੋਰਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਲਾਗਤ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ/ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਆਪਕ ਅਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਉੱਤਮ ਹਨ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।
- (v) ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇੱਕ ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਫੈਲੀਆਂ ਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਵਿੱਚ ਵਾਧੂ ਫੀਸਾਂ ਵਸੂਲਣਗੀਆਂ (ਭਾਵ ਹੁਣ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਰ ਅਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਫੀਸ)।
- (vi) ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲੋੜਵੰਦ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਦੇਣਗੀਆਂ।

(vii) **CMC (ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਡੈਂਟਲ) ਲੁਧਿਆਣਾ**

ਆਮਦਨੀ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਖਾਤੇ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ, ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹੋਸਟਲ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਸੀਦਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਲੁਧਿਆਣਾ ਲਈ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੀਐਮਸੀ (ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਡੈਂਟਲ) ਲੁਧਿਆਣਾ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅੰਤਰਿਮ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਉਹ ਰੁਪਏ ਵਸੂਲ ਕਰਨਗੇ। MBBS ਲਈ 75,000 ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਰੁ. ਸੈਸ਼ਨ 2003-04, 2004-05 ਅਤੇ 2005-06 ਲਈ ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ BDS ਲਈ 55,000 ਸਲਾਨਾ। ਵਾਧੂ/ਘਾਟੇ ਫੀਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਸਮਾਯੋਜਨ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

(viii) **ਡੀਐਮਸੀ (ਲੁਧਿਆਣਾ) ਅਤੇ ਐਸਜੀਆਰਡੀ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)**

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣਾ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ

ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਵਿੱਚ ਅਕੁਸ਼ਲਤਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

(ix) **ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ (BJSDC)**

ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ, ਲੁਧਿਆਣਾ (ਬੀ.ਜੇ.ਐੱਸ.ਡੀ.ਸੀ.) ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ: ਬੀਜੇਐਸਡੀਸੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰਿਪੋਰਟ ਮੈਸਰਜ਼ ਮਹਿੰਦਰ ਵਿਜ ਅਤੇ ਐਸੋਸੀਏਟਸ, ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ, 2005 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 16 ਫਰਵਰੀ 2005 ਨੂੰ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਨਾਲ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਜੇਐਸਡੀਸੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ।, ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ ਭੇਜਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ:

PF ਦੀ ਲਾਗੂਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ। PF ਅਤੇ TDS ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਤਨਖਾਹ ਦਾ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਔਸਤ ਤਨਖਾਹ

ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਲਾਗਤ 31 ਮਾਰਚ 2004 ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਈ ਮਿਆਦ ਲਈ ਘਟਾਓ।

ਸਟਾਫ ਦੀ ਕਮੀ।

ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਨੇ 9 ਮਾਰਚ, 2005 ਦੇ ਆਪਣੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ:-

ਬਾਬਾ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵੱਖਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਾਲਜ, ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲੇਖਾ ਮੁਖੀ ਨੇ ਵੱਖਰੇ ਸਿਰਲੇਖਾਂ ਅਧੀਨ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਵੇਰਵੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਕਾਲਜ, ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ

ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਕਰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਸਾਡੇ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ
ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।'

ਹਾਲਾਂਕਿ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਨੇ ਇੱਕ ਡਿਪ੍ਰੀਸੀਏਸ਼ਨ ਚਾਰਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕਾਲਜ,
ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ
ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਅਤੇ ਕਾਲਜ, ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਅਧੀਨ ਖੇਤਰ ਦੇ ਸਬੰਧ
ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਘਟਾਓ ਚਾਰਟ ਦਾ ਬਹੁਤ
ਘੱਟ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਆਪਨ ਅਮਲੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਰਿਪੋਰਟ
ਮਿਤੀ 6 ਫਰਵਰੀ, 2005 ਦੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ,
ਡਾ. ਓ.ਪੀ. ਨਰ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 97 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਅਧਿਆਪਨ ਅਮਲਾ
ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਲੜੀ ਨੰਬਰ 34,35, 37,38 ਤੋਂ 54,88,91
ਤੋਂ 94,96,97 ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ (ਡਾਕਟਰਾਂ) ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
ਦਾ ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਰੁਪਏ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 5,000 ਸੀਰੀਅਲ
ਨੰਬਰ 85,86 ਅਤੇ 87 ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫੈਕਲਟੀ ਮੈਂਬਰ (ਡਾਕਟਰਾਂ) ਦੇ ਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਮਹੀਨਾਵਾਰ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਰੁਪਏ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। 6,000, ਰੁ. 4,500 ਅਤੇ
ਰੁ. ਕ੍ਰਮਵਾਰ 4,500. ਦੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਉਪਰੋਕਤ ਕਰਮਚਾਰੀ ਸਾਲ ਭਰ ਕੰਮ
ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਲ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਤਨਖਾਹ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਣਦੀ ਹੈ। 17
ਲੱਖ ਅਜਿਹੀ ਰਕਮ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਯੋਗਦਾਨ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ
ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਲਗਭਗ 2 ਲੱਖ ਰੁਪਏ।

ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਚੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ 97 ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਤਨਖਾਹ
ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਡੇਬਿਟ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਗਭਗ 150 ਲੱਖ ਰੁਪਏ। ਆਮਦਨ ਅਤੇ
ਖਰਚ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ 247 ਲੱਖ. ਦਿਸਦਾ ਹੈ

ਕਿ ਰੁ. 97 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਨਾਨ ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਦੀ ਤਨਖਾਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਇਹ
ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਗਭਗ 50% ਅਜਿਹੇ
ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ, ਜਿਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ
ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ। ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ 6 ਲੱਖ।

ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਯੋਗਦਾਨ ਲਈ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਡੈਬਿਟ ਰੁਪਏ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। 1.63 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ਨ ਅੰਕੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ 8 ਲੱਖ ਰੁਪਏ।

ਕਾਲਜ, ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਆਦਿ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਲੀਆ ਸਿਰ ਦਾ ਹੋਰ ਢੁਕਵਾਂ ਵੰਡ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਵਿੱਚ ਯੋਗਦਾਨ ਅਤੇ ਮਾਲੀਆ ਮੁੱਖ ਵੰਡ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

ਅੰਤਰਿਮ ਉਪਾਅ ਵਜੋਂ ਉਹ ਰੁ. ਸੈਸ਼ਨ 2003-04, 2004-05 ਅਤੇ 2'005-06 ਲਈ ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ 55,000 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ।

ਵਾਯੂ/ਜੇਫੀਸਿਟ ਫੀਸਾਂ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਢੁਕਵੇਂ ਸਮਾਯੋਜਨ ਪੈਰਾ 14 ਦੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਫੀਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਕੋਈ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਵਸੂਲੇਗਾ।

XX XX   XX XX XX

(26) ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ

ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਅੰਤਿਮ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਰਾਖਵੀਂ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਡੂੰਘਾਈ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ। ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ, ਜੇਕਰ ਲੋੜ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਅੰਤਿਮ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਾਸ

ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣਗੀਆਂ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਫੀਸਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਨਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਫੀਸ ਸਾਲ 2003-04, 2004-05 ਅਤੇ 2005-06 ਲਈ 2003-04 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇਗੀ। ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਤੁਰੰਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਉਹ ਰਕਮਾਂ ਹੀ ਇਸ ਸਾਲ (2005-06) ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਾਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਬਹਾਨੇ/ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬਹਾਨੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆੜ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਨਾਮਕਰਨ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ।"

(6) ਰਿਪੋਰਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਕਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹਰੇਕ ਸਬੰਧਤ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵੀ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ:-

"ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਅਤੇ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਦੇਖੀਆਂ ਗਈਆਂ ਆਮ ਕਮੀਆਂ

ਦੁਕਵੇਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਘਾਟ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ, ਹੋਸਟਲ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ, ਪਖਾਨੇ ਆਦਿ।

ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਕਾਫੀ ਸਟਾਫ ਦੀ ਤਾਕਤ।

ਹਸਪਤਾਲ, ਕਾਲਜ, ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟ ਵਿਚਕਾਰ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਮਾਲੀਏ ਨੂੰ ਵੱਖ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।

ਨੌਕਰੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ

ਨਹੀਂ। ਹਾਜ਼ਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਘਾਟ ਲਈ ਦੂਜੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਟਾਫ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪ੍ਰੋਵੀਡੈਂਟ ਫੰਡ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਗੈਰ-ਕਵਰੇਜ।

ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਸਟਲ ਅਤੇ ਮੈਸ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਾਰਜ।

ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਚਾਰਜ/ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਫੀਸ ਸਰਕਾਰੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ।
ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੀਸ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਹੀਂ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਐਨਆਰਆਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਸਹੀ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣਾ।

ਧਾਰਨਾਵਾਂ

ਵਿਆਜ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕਾਰਪਸ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਆਜ ਦੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਐਡਜਸਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜੇਕਰ ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਫੰਡਾਂ (ਸੁਰੱਖਿਆ ਡਿਪਾਜ਼ਿਟ, ਐਡਵਾਂਸ ਟਿਊਸ਼ਨ ਫੀਸ ਆਦਿ) ਦੇ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਉਕਤ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਦੀ ਘਾਟਾ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਦੀ ਲਾਗਤ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਵੇਗੀ।

ਜੇਕਰ ਅਧਿਆਪਨ ਅਤੇ ਨਾਨ-ਟੀਚਿੰਗ ਬੈੱਡਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੇਰਵੇ ਉਪਲਬਧ ਹਨ, ਤਾਂ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ I ਮਰੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਕਾਲਜ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ

ਟੀਚਿੰਗ ਅਤੇ ਨਾਨ ਟੀਚਿੰਗ ਬੈਂਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਹੋਸਟਲ ਦੀਆਂ ਰਸੀਦਾਂ ਅਤੇ ਮੈਸ ਖਰਚੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਰਕਮ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਓਪੀਡੀ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਖਰਚੇ ਆਮਦਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ, ਇਹਨਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚੇ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਵੇਰਵਾ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹੀ ਆਮਦਨ ਦੀ ਇੱਕ ਬਰਾਬਰ ਰਕਮ ਨੂੰ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਲਾਗਤ.

ਜੇਕਰ ਇਮਤਿਹਾਨ ਫੀਸ I ਹੋਰ ਖਰਚੇ ਆਮਦਨ ਅਤੇ ਖਰਚ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਦੀ ਗਣਨਾ ਲਈ ਵਿਚਾਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕੁੱਲ ਖਰਚਿਆਂ ਤੋਂ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਐਨਆਰਆਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਫੀਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਾਧੂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੀਆਂ ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਮੰਨ ਕੇ ਗਣਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।

ਫੀਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਾਗਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਅਸਲ ਸੰਖਿਆ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਤਾਕਤ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਤਾਕਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਝ ਦੁਹਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ”

(7) ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ FFC ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜ ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਰਿੱਟਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ-2 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ II

(8) ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, 2003 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 12013 ਅਤੇ 2005 ਦੇ 19667 ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। 2003 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 12013 ਵਿੱਚ, ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼, ਫਰੀਦਕੋਟ (BFU) ਦੁਆਰਾ 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। **TMA ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ** (4) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਚਲਾ ਰਹੀ ਇਕ ਸੁਸਾਇਟੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੈਰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਸੀ। ਰਾਜ ਨੇ 14 ਮਈ, 2003 ਨੂੰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਡੈਂਟਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2003 ਲਈ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ BFU ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਭਾਵ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੁਫਤ ਸੀਟਾਂ ਲਈ 13,000 ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਰੁ. ਅਦਾਇਗੀ ਸੀਟਾਂ ਲਈ 1.10 ਲੱਖ. ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਵੀ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ

ਤਰਕਸੰਗਤ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਭਾਵ ਰੁਪਏ ਜਨਰਲ ਵਰਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 4 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ। ਉਕਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਜਵਾਬਦਾਰ ਨੰਬਰ 4 ਦੁਆਰਾ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਜਾਣਕਾਰੀ। ਇਸਦੇ ਗਣਨਾ ਚਾਰਟ ਨੂੰ ਸਾਲ 2001-02 ਅਤੇ 2002-03 ਲਈ ਅਨੁਸੂਚੀ P.5 ਅਤੇ P.6 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਲ 2001-02 ਲਈ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਰੁਪਏ ਹੈ। 3,20,838 ਅਤੇ ਸਾਲ 2002-03 ਲਈ ਰੁ. 3,32,622 ਹੈ। ਜੇਕਰ ਮਹਿੰਗਾਈ ਲਈ 17% ਦਾ ਮਾਰਜਿਨ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਉਪਕਰਨਾਂ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਔਸਤ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਬਣਦੀ ਹੈ। 3,81,452 ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਏਆਈਸੀਟੀਈ (ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਅਤੇ ਫੀਸ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼) ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, 1994 ਦੇ ਨਿਯਮ 7(5) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਚਾਰਜਯੋਗ ਫੀਸ ਉਕਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਤਨਖਾਹਾਂ, ਉਪਭੋਗ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਲਾਗਤ, ਖੇਤਰੀ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੌਰਿਆਂ 'ਤੇ ਖਰਚੇ, ਸੰਭਾਵੀ ਖਰਚੇ, ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ 'ਤੇ ਖਰਚੇ, ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਖਰਚੇ, ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਦਲੇ ਜਾਣ ਆਦਿ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਪਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੇ ਮਨਮਾਨੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਫੀਸ @ ਰੁਪਏ। **TMA ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ** ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰਾਲੇ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ 14 ਮਈ, 2003 ਦੇ ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ. 15 ਦੇ ਪੱਤਰ ਰਾਹੀਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੀਤੀ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ 1.50 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਫੀਸ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ ਪਰ ਕੋਈ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਰਕਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਅਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਵਾਜ਼ਬ ਮਾਲੀਆ ਸਰਪਲੱਸ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ **TMA ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ** ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 56 ਅਤੇ 57 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਅੱਗੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ/ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਜਾਂ ਮੁਫਤ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਹੋਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਸਮੇਤ ਫੀਸ ਚਾਰਜ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਨਿਯਮ ਬਣਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਲਈ ਵਾਜ਼ਬ ਮਾਲੀਆ ਸਰਪਲੱਸ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਫੀਸ ਦੀ ਵਾਜ਼ਬਤਾ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਫੀਸ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫੀਸ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਵੈਧ ਹੋਣੀ ਸੀ। ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਗਰੀਬ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ

ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਰਿਆਇਤ ਅਤੇ ਹੋਣਹਾਰ ਪਰ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦੇਖਭਾਲ ਲਈ ਵਜ਼ੀਫ਼ਾ ਜਾਂ ਰਿਆਇਤ ਦੇਣ ਦੀ ਵੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ, 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਅਪ੍ਰਗਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਗਣਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਨੇ ਅਨੁਸੂਚੀ P. 11 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ।

(9) ਦਯਾਨੰਦ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2005 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 19667 ਵਿੱਚ, FFC ਮਿਤੀ 8 ਜੁਲਾਈ, 2005 ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਅਸੰਭਵ ਹੈ।

ਕਾਲਜ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਘਾਟੇ ਦੇ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਇਹ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਫਐਫਸੀ ਕਾਲਜ ਦੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਗਈ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਕਰਨਾਟਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਡੈਂਟਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 15 ਜੁਲਾਈ, 2005 ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ / ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ FFC 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਦੁਆਰਾ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੀ ਯੂਪੀ ਫਿਕਸਿੰਗ ਫੀਸ , ਅਨੁਬੰਧ ਪੀ. 14 ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਰਾਜ ਲਈ ਐਫਐਫਸੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫੀਸ ਫਿਕਸਿੰਗ। 2.83 ਲੱਖ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ, ਫੀਸ ਦੀ ਦਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ। ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਲਾਗਤ ਰੁਪਏ ਸੀ। 4 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ।

(10) 2005 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 19667 ਵਿੱਚ 130 ਤੋਂ 149 ਤੱਕ ਦੇ ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ 14 ਨਵੰਬਰ, 2005 ਨੂੰ SLP (C) ਨੰਬਰ (s) t 20377-20385 of 2004 ਮੈਸਰਜ਼ ਰਾਮਈਆ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ

ਅਤੇ 7 ਹੋਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:-

; ਆਈ j ਨਿਪਟਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ “ਇੰਪਲਾਈਮੈਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ PA ਵਿੱਚ

ਇਨਾਮਦਾਰ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ (2005 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 5046) ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਲਈ ਹੁਣ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਤੈਅ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਮੇਟੀ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅੰਤਿਮ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ।

*

ਫੀਸ, ਜੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ। ਸਾਨੂੰ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਕਮੇਟੀ ਯੋਗ ਕਰੇਗੀ
ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਜਲਦੀ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ।

ਸਪੈਸ਼ਲ ਲੀਵ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਇਹ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਧ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਕਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੀਸ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2005 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਤੱਕ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ FFC ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ. ਐੱਫ.ਐੱਫ.ਸੀ. ਨੇ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਅਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਸ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਐਨਆਰਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸੰਸਥਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚੇ ਦੇ ਪੀਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। . ਪੀਜੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਰਪਲੱਸ ਕਮਾਇਆ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁੱਧ ਸਰਪਲੱਸ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਮੁਨਾਫਾ ਕਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਖਰਚੇ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਇਮਾਰਤਾਂ 'ਤੇ ਕੀਮਤ ਘਟਣ ਦਾ ਗਲਤ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਕੀਮਤ 1000 ਗੁਣਾ ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਆਪਹੁਦਰਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸੀ।

(11) ਕਾਲਜਾਂ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਕੋਈ ਸਟੇਅ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਐਫਐਫਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਉਣਾ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਅੰਤਮ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ

ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਜਟ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ III

(12) ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਪੀਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਠਿਤ ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ 2006 ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਿਸਨੂੰ 10 ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਅਤੇ 11 ਅਕਤੂਬਰ, 2006 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ 111 ਅਤੇ IV ਉਕਤ ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਕਤ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੇਣੀ III ਵਿੱਚ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਟਿਊਸ਼ਨ ਫੀਸ ਵਸੂਲੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਐਮਬੀਬੀਐਸ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ 3 ਲੱਖ. ਐੱਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਫੀਸ ਘਟਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਮੰਗੇ ਗਏ ਹਨ। 1 ਲੱਖ ਅਤੇ ਰੁਪਏ BDS ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 55,000। ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਨੂੰ ਐਡਜਸਟ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਕਾਇਆ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਕਰਨ ਲਈ ਹੈ।

(13) 2008 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 294 ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੇਸ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ 'ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਵਾਰਡ

ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੇ 21 ਮਈ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੈਡੀਕਲ, ਡੈਂਟਲ, ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਅਤੇ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਐਮਬੀਬੀਐਸ, ਬੀਡੀਐਸ, ਬੀਏਐਮਐਸ ਅਤੇ ਬੀਐਚਐਮਐਸ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਅਨੁਸੂਚੀ P. 1. ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, 50% ਰਾਜ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਹਨ ਅਤੇ 50% ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਹਨ। ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ, 15% NRI ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ ਹਨ। ਸਾਲ 2005 ਵਿੱਚ, ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਕੋਰਸ ਲਈ ਸਾਲਾਨਾ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਰਕਾਰੀ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਲਈ 75,000 ਜੋ ਵਧਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਲ 2006 ਵਿੱਚ 1 ਲੱਖ। ਹਾਲਾਂਕਿ, 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਫੀਸ ਵਧਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ / MBBS ਲਈ 1.15 ਲੱਖ, ਰੁ. BDS ਲਈ 63,250 ਅਤੇ ਰੁ. ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਲਡ ਫਾਈਨਾਂਸ ਮੈਡੀਕਲ ਡੈਂਟਲ ਐਂਡ

ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਕਾਲਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 2 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੇ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਅਨੁਸਾਰ BAMS/BHMS ਲਈ 40,250 ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ 2 ਅਗਸਤ, 2007 ਨੂੰ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦਾ ਬਾਈਕਾਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। MBBS ਲਈ 3 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ, ਰੁ. BDS ਲਈ 2,30,000 ਸਲਾਨਾ ਅਤੇ ਰੁ. BAMS/BHMS ਲਈ 1,10,000 ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਕੇ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਪਰ ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ ਭਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। NRI ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਦਰ MBBS ਲਈ \$75000, BDS ਲਈ \$30000 ਅਤੇ BAMS/BHMS ਲਈ \$15000 ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 2007 ਦੇ ਸੀਡਬਲਯੂਪੀ ਨੰਬਰ 57 ਵਿੱਚ ਸੋਹਰਾਬ ਅਰੋੜਾ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਪਾਇਆ ਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਗੈਰ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਐਨਆਰਆਈ ਕੋਟੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਾਖਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਮਾਣਹਾਨੀ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸੁਧਤਾ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 13 ਜੁਲਾਈ, 2007 ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ.ਜ਼ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਜਤਾਇਆ ਕਿ ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਵਾਧੂ ਆਮਦਨ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 17 ਸਤੰਬਰ, 2007 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਰਾਹੀਂ ਸੀ.ਏ.ਐਨ. 2007 ਦੇ 4329, ਸ਼ਿਖਾ ਅਗਰਵਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਨੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਚਾਲੂ ਸਾਲ ਲਈ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ 1000 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਵਸੂਲ ਕੇ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ। 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ 35 ਲੱਖ:-

"ਪਰ ਐਨਆਰਆਈ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਬਚੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ, ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।"

(14) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੀਸ ਨਾ ਸੋਧਣ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਫੀਸਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟਾ **RA** ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। **ਇਨਾਮਦਾਰ** ਸੰਸ਼ੋਧਿਤ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਐਫਐਫਸੀ

ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਸੋਧੀ ਗਈ ਫੀਸ ਵੀ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਕੱਤਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਫਐਫਸੀ ਨੇ ਵੀ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। MBBS ਲਈ 1 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਅਤੇ ਰੁ. BDS ਲਈ 55,000/- ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲਾ ਜੋ ਕਿ ਹਾਲਾਤ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਬਦਲਾਅ ਦੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਪਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਪਾਰਕ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਡਾਕਟਰੀ ਪੇਸ਼ੇ ਦਾ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਾਧਨ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

(15) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੀਸ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। MBBS ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 3 ਲੱਖ, ਰੁ. BDS ਲਈ 2.30 ਲੱਖ ਅਤੇ ਰੁ. BAMS/BHMS ਡਿਗਰੀਆਂ ਲਈ 1.10 ਲੱਖ ਮਨਮਾਨੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ।

(16) ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਮਨਮਾਨੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ **ਰਾਹੀਂ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਸੋਧ** ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਇਜ਼ ਸੀ। ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਨੇ ਰੁਪਏ ਦੀ ਫੀਸ ਲਈ ਸੀ। 2.14 ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ ਪਰ ਐਫਐਫਸੀ ਨੇ ਮਨਮਾਨੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ II) ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਘੱਟ ਫੀਸ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਫੀਸਾਂ ਵਿੱਚ ਕਟੌਤੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 4 ਵਿੱਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਕਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਨਾਲ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੇਣੀ IV

(17) ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ 2006 ਦੇ ਐਕਟ ਅਤੇ ਇਸ ਤਹਿਤ ਜਾਰੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੇਣੀ IV ਵਿੱਚ ਤੱਥ 2006 ਦੇ CWP ਨੰਬਰ 11790 ਤੋਂ ਲਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ. 2006 ਐਕਟ ਜੋ ਕਿ 27 ਮਾਰਚ, 2006 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਦੇ ਆਰਡੀਨੈਂਸ ਦੁਆਰਾ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ 19 ਜੁਲਾਈ, 2006 ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਐਕਟ ਦੁਆਰਾ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ,

2006 ਨੂੰ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਅਤੇ 20 ਜੁਲਾਈ, 2006 ਦੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਸਵੈ-ਨੈਨਸਡ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਹੈ। ਉਹ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫਾ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਫਐਫਸੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ, ਅਪ੍ਰਗਟਡ ਐਕਟ ਨੂੰ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸੈਸ਼ਨ 2006-07 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਹੈ। 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ 2004-05 ਅਤੇ 2005-06 ਦੌਰਾਨ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਸੈਸ਼ਨ 2006-07 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਨਵੇਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 2006-07 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਅਪ੍ਰਗਟਡ ਐਕਟ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ। ਅਪ੍ਰਗਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਉੱਤਰਾਂਚਲ, ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਜੰਮੂ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸੀ,

i ਪਰਿਪੇਖਿਤ ਐਕਟ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ

! ਅਤੇ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ

ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ। ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਅਰਥਾਤ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਸਨ ਸੈਂਟਰਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ 1970. ਰਾਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ। ਧਾਰਾ 22

ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 36 ਕੇਰਸਾਂ ਅਤੇ ਮਿਆਦਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਐਨ, ਸਟਾਫ ਦਾ ਮਿਆਰ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ। ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1956 ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ
▶ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਵੀ ਹੈ, ਅਧੀਨ ਡਾਕਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ

ਕਰਦਾ ਹੈ।

. ਧਾਰਾ 19 ਏ. ਸੈਕਸ਼ਨ 33 ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ
' ਦਾ ਅਧਿਐਨ, ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਮਿਆਰ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਆਯੋਜਨ।
I ਉਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਿਯਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ
ਮੈਂ . ਸਿੱਖਿਆ ਨਿਯਮ 2000 ਅਤੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ,
! 1997 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ
ਵਿਸ਼ੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਅਤੇ 9 (ਏ) ਫੀਸ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ
ਧਾਰਾ 19(1)(g) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਅਣਮਿਥੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅਧੀਨ
ਸੈਕਸ਼ਨ 7, ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਉਪਬੰਧ ਦੇ
ਤਹਿਤ, ਉਪਰੋਕਤ ਮਾਪਦੰਡ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਕਾਉਂਸਿਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ
ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦਾਖਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟਾ
ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

(18) ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ 2007 ਦੇ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ.ਡਬਲਯੂ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 9447 ਵਿੱਚ ਜਵਾਬ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰੀ ਦਾਖਲਾ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਲਈ ਸੀ। ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਤੇ PA ਇਨਾਮਦਾਰ ਦੀਆਂ ਪੈਰਾ 138, 141 ਅਤੇ 142 ਵਿੱਚ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ।

ਸਵਾਲ

(19) ਉਪਰੋਕਤ ਬੇਨਤੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

- (1) ਕੀ ਸੈਸ਼ਨ 2006-07 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ FFC ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ I) ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਕਾਲਜਾਂ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ II) ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਘੱਟ ਹੈ?
- (2) ਕੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਵਿਧਾਨ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ IV) ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(1) (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਲਜ ਦੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀ ਉਕਤ

ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ (ਸ਼੍ਰੇਣੀ III) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਮਨਮਾਨੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।) ?

ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ

(20) ਉਪਰੋਕਤ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ HI ਅਤੇ IV ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਆਦੇਸ਼ਾਂ/ਸੂਚਨਾਵਾਂ/ਵਿਧਾਨਿਕ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ।

2006 ਐਕਟ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧ

ਸੈਕਸ਼ਨ 3: (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਨਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰੇਗੀ, ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਕਰੇਗੀ।

(2) ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿੱਜੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

(3) ਕੇਂਦਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 4: (1) ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਅਜਿਹੇ ਹੋਣਗੇ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਤੇ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।

(a) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਏਗੀ।

/

(b)) ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਰਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ, ਨਿੱਜੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਦਾਖਲਾ, ਕਾਮਨ ਐਂਟਰੈਂਸ ਟੈਸਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 6: ਸਾਰੀਆਂ ਨਿੱਜੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਓਪਨ ਮੈਰਿਟ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਸੀਟਾਂ ਰਾਖਵੀਆਂ ਰੱਖਣਗੀਆਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ।

ਸੈਕਸ਼ਨ 7: (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ) (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਇੱਕ ਨਿੱਜੀ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਨੂੰ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ, ਅਰਥਾਤ:-

- (a) ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ;
  - (b) ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ;
  - (c) ਜ਼ਮੀਨ ਅਤੇ ਇਮਾਰਤ ਦੀ ਕੀਮਤ; ਆਰ
  - (d) , ਉਪਲਬਧ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਉਪਕਰਨ;
  - (e) ਫੈਕਲਟੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਅਤੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਜਾਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ;
  - (f) ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਾਧੇ ਅਤੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਵਾਜਬ ਲਾਭ; ਅਤੇ
  - (g) ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਕਾਰਕ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਫੀਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਉਚਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।
- (2) ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਅਧੀਨ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੂੰ, ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਇੱਕ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ

ਕਰਨ ਦਾ ਉਚਿਤ ਮੌਕਾ।

- (3) ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਸੋਧ ਆਰਡੀਨੈਂਸ 2006 ਮਿਤੀ 19 ਜੁਲਾਈ, 2006 ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 7 ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਐਕਟ ਨਾਲ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

- (4) ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਐਕਟ ਵਿੱਚ, ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਲਈ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਅਰਥਾਤ-

- (5) (1) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਸਬੰਧਤ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ।

- (2) ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ, ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੀ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਨੌਂਬੋ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰੇਗੀ।

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006

“ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਮੈਡੀਕਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 2004-05 ਤੋਂ 2006-07 ਤੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ।

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਕਿੰਗ ਆਫ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 2006 ਦੀ ਧਾਰਾ 2, ਉਪ ਧਾਰਾ (ਸੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਖੁਸ਼ ਸਾਲ 2004-5/05/06 ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ/ਤੀਜੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਅਤੇ 2006-07 ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ

ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ/ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਲਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਰਜ਼ੀ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨ ਲਈ /ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਕਾਲਜ।

ਕਾਲਜ ਫੀਸ:

MBBS	1,00,000
BDS	55,000/-
BAMS/BHMS	35,000/-”

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 1 ਅਗਸਤ, 2007

“ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ) ਐਕਟ, 2006 ਦੀ ਧਾਰਾ 7(1) ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹੋਰ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੂੰ ਇਹ ਸੂਚਿਤ ਕਰਦਿਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ/ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ/ਹੋਮਿਓਪੈਥਿਕ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ 2007-08 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ:

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਕੋਰਸ	ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਫੀਸ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹਾ)
1	ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ	1,15,000
2	ਬੀ.ਡੀ.ਐਸ	63,250 ਹੈ
3	BAMS/BHMS	40,250 ਹੈ

ਪੀਜੀ ਕੋਰਸ (ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ):

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਕੋਰਸ	ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ ਫੀਸ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹਾ)
ਆਈ	ਕਲੀਨਿਕਲ MD/MS	2,99,000
2	ਬੇਸਿਕ MD/MS	2,01,250 ਹੈ
3	ਪੀਜੀ ਡਿਪਲੋਮਾ	2,30,000
4	ਕਲੀਨਿਕਲ MDS	1,72,750 ਹੈ

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ NRJ ਕੋਟੇ ਅਧੀਨ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 3 ਅਗਸਤ, 2007

“ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੰਬਰ 5/35/07-3HB1II/4790 ਮਿਤੀ 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੇ ਅੰਸ਼ਿਕ ਸੋਧ ਵਿੱਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ 2007-08 ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ/ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ/ਹੋਮੀਓਪੈਥਿਕ ਕਾਲਜ:-

ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਕੋਰਸ	50% ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟਾ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹਾ)	ਰੁਪਏ ਵਿੱਚ 35% ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟਾ (ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹਾ)
1	ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ	1,15,000	3,00,000
2	ਬੀ.ਡੀ.ਐਸ	63,250 ਹੈ	2,30,000
3	BAMS/BHMS	40,250 ਹੈ	1,10,000

ਪੀਜੀ ਕੋਰਸ (ਮੈਡੀਕਲ/ਡੈਂਟਲ):

ਸ੍ਰ. ਨੰ.	ਕੋਰਸ	ਵਿੱਚ ਫੀਸਰੁ. (ਪ੍ਰਤੀ ਵਰ੍ਹਾ)
1	ਕਲੀਨਿਕਲ MD/MS	2,99,000
2	ਬੇਸਿਕ MD/MS	2,01,250 ਹੈ
3	ਪੀਜੀ ਡਿਪਲੋਮਾ	2,30,000
4	ਕਲੀਨਿਕਲ MDS	2,60,000

. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਦਲਾਅ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ NRI ਕੋਟੇ ਅਧੀਨ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, MDS ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਵਧਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। 2,60,000/- ਇਸ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਰਕਮ ਚਾਰਜਯੋਗ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਰ ਐਨਆਰਆਈ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹਨਾਂ ਬਚੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਫੀਸ ਸਬੰਧਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ/ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ, ਐਨਆਰਆਈ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। "

29 ਮਾਰਚ, 2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਤ ਐਬਸਟਰੈਕਟ

“ਧਾਰਾ 3. ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਨੇ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼, ਫ਼ਰੀਦਕੋਟ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ PGET 2006 ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ) ਐਕਟ, 2006 ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਜਾਂ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਗਿਆਨ।

Xx xx xx xxxx xxx

ਕਲਾਜ਼ 30. ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਲਈ ਨਿਜੀ ਅਨਏਡਿਡ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ, ਫੀਸ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣਾ) ਐਕਟ, 2006 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ:-

(i)	ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ	25%
(ii)	ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ	5%

(ਨੋਟ : ਪਛੜੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦਾ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਤਾਜ਼ਾ ਹਦਾਇਤਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ)

(iii)	3% ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ

ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼

(50% ਤੋਂ 70% ਅਪਾਹਜਤਾ ਨੂੰ ਆਰਥੋਪੀਡਿਕਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਦੇ ਇੱਕ ਨਿਯਮਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਠਿਤ ਬੋਰਡ ਦੁਆਰਾ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ)।

ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਿਰਦੇਸ਼

(21) **PA ਵਿੱਚ. ਇਨਾਮਦਾਰ, ਸੱਤ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਦਾਖਲਿਆਂ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ। ਉਕਤ ਮੁੱਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ 11 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ 5 ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। Wc PA ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁਝ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦਾ ਹੈ। ਹਵਾਲੇ ਲਈ ਇਨਾਮਦਾਰ :-**

"13. ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ 13. ਐਨ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ. ਸੀ.ਜੇ. ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਬਹੁਮਤ ਰਾਏ ਦੁਆਰਾ, 11 ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਹੱਲ ਲਈ ਰੱਖੇ ਗਏ ਸਨ। ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਬਹੁਮਤ ਦੁਆਰਾ ਇੱਥੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

XX XX XX XX XX XX

ਪ੍ਰ.9. ਕੀ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, ਜੇਆਰ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ., (1993) 1 ਐਸਸੀਸੀ 645 (ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ/ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਹਾਂ, ਕੀ ?

A. ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਗਈ ਸਕੀਮ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼, ਸਿਵਾਏ ਜਿੱਥੇ ਇਹ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਗੈਰ-ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਸਿਧਾਂਤ ਕਿ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਸਹੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ

ਵਾਜਬ ਸਰਪਲੱਸ, ਪ੍ਰੋ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ! ਇਟਰਿੰਗ

ਸਵਾਲ 10. ਕੀ ਗੈਰ-ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 15(1) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਗਈਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 21 ਅਤੇ 29(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਹੈ?

ਅਤੇ

ਸਵਾਲ 11. ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ "ਸਿੱਖਿਆ" ਅਤੇ "ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ? ਕੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਧੀਨ ਗਾਰੰਟੀ ਹੈ?

(1) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ ਵਿੱਚ "ਸਿੱਖਿਆ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਹਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। "ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਉਹ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ "ਸਿੱਖਿਆ" ਨੂੰ ਉੱਪਰ ਸਮਝਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਅਤੇ 26 ਦੇ ਅਧੀਨ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਜੀ) ਅਤੇ 26 ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਧਾਰਾ 19(6) ਅਤੇ 26(ਏ) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਮੂਹ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

XX XX XX XX XX XX

ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਸਮਝਾਇਆ

(15) ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ 31 ਅਕਤੂਬਰ, 2002 ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਯੂਨੀਅਨ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਹਰੇਕ ਨੇ

ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਮਝਿਆ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਾਇ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਕਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਚੱਲੇ। ਹਾਈ ਕੋਰਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ, ਦੋਬਾਰਾ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਰਾਹੀਂ ਪਾਈ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਸੀ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਈਆਂ ਕਿ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਮੰਗਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਕੋ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਸਨ, ਦੋਵੇਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਚਾਰ ਸਵਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ:

- (16) ਕੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਖੁਦ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ;
  - (2) ਕੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਨਿੰ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਇੱਕੋ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਹਨ;
  - (3) ਕੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ 100% ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਭਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ। ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ; ਅਤੇ
  - (4) ਕੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਵਿਧੀ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ।
16. ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੀਵਿਯਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਸੰਖੇਪ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ:
- (1) ਹਰੇਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਾਜਬ ਵਾਧੂ ਸਾਡੇ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ

ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕ ਹਨ: (i) ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਅਤੇ ਉਪਲਬਧ ਸਹੂਲਤਾਂ, (ii) ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਵੇਸ਼, (iii) ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ, (iv) ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਭਵਿੱਖ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਆਦਿ।

ਐਸਬੀ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ, ਨੇ 'ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ' ਅਤੇ 'ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ' ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ਉਪਯੋਗਤਾ ਲਈ ਵਾਜਬ ਸਰਪਲੱਸ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ 6 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ 15 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(2) ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਪੈਰਾਂ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਜਾਂ ਭਰੋਸਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਜਾਂ ਡੈਲੀਗੇਟਿਡ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਉੱਪਰ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਅੰਤਰ ਆਰਟੀਕਲ 30 ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਸਿਰਫ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਹੈ। ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਤਹਿਤ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ" ਕਿਹਾ।

ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਨਹਾ, ਜੇ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 30(1) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ; ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 30(1) ਦੁਆਰਾ ਜੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ "ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਸੁਰੱਖਿਆ" ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਲਾਭ, ਭਾਵੇਂ ਧਰਮ ਜਾਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ।

ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ, ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੌਲਿਕ

ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਅਨੁਛੇਦ 30(1) ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ "ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ" ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਐਸ.ਬੀ. ਸਿਨਹਾ, ਜੇ, ਦੀ ਰਾਏ, ਇਹ ਇੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ "ਵਾਯੂ ਸੁਰੱਖਿਆ" ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਦੇਖਾਂਗੇ।

(3) ਅਤੇ (4)। ਸਵਾਲ 3 ਅਤੇ 4 ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਰਾਏ ਦੀ ਇੱਕ ਰੀਡਿੰਗ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 58,59 ਅਤੇ 68 ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਯਕੀਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ (ਦੋਵੇਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ) ਵਿਚਕਾਰ ਫਰਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੁਝ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ, ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿੱਚ ਵੰਡੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਉਹ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਹਨ, ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਨ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ। ਅਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਥੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼/ਵਾਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਕਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਰਹੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ:

- (1) ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਪੂਰੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਕਰਬਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ।
- (2) ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਮੈਰਿਟ ਅਧਾਰਤ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਵਜੋਂ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ

ਮੈਰਿਟ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਵੇਕ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

- (3) ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਰਿਟ ਅਧਾਰਤ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁਣਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਵਿਧੀ. ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝੀ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਸਮਾਨ ਰੱਖੇ ਗਏ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।
- (4) ਰਾਜ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਿੱਤੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- (5) ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਲਈ ਨੁਸਖਾ, ਜੋ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੋਟੇ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੀਟਾਂ, ਰਾਜ ਦਾ ਕੋਟਾ, ਰਾਖਵੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲਾਟ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦਿ, ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ "ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ" ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤ/ਲੋੜਾਂ, ਦੇਵੇਂ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਚਾਰਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। "ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ" ਦੀ ਸਹੀ ਧਾਰਨਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਨ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਮੁੱਖ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਬੇਸਹਾਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਾਰੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚੇ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸੀ।

17. ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿਵਾਏ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਸਥਾਪਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਮ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 25 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਟੈਸਟ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਹੋਣ।
18. ਐਸ.ਬੀ.ਸਿਨਹਾ, ਜੇ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੱਖਰੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਮਿਆਰ ਦੀ ਇਕਸਾਰਤਾ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਚੋਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਮਿਆਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿਨਹਾ, ਜੇ, ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ। ਉਸਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣ ਲਈ: "ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਨੂੰ ਐਪੀਰਾਮਿਡ ਵਾਂਗ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਡਰਗਾਰਟਨ, ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ, ਸੈਕੰਡਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਲਈ 100% ਕੋਟਾ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਦੀ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਸਾਰਥਕਤਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਪਰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ-ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਮੈਰਿਟ ਨਿਰਵਿਵਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਪੱਧਰ 'ਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਕੁਝ ਸੀਟਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਉੱਤਮਤਾ ਦੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਇੰਜਨੀਅਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਨਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਗ ਨੂੰ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ

ਵੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ।”

XX XX XX XX XX

ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਪੈਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ

27. ਵਿੱਚ . ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਦੋ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਇੱਥੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਇਹਨਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਇੱਥੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਵਾਲ, ਜੋ ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ:-

- (1) ਰਾਜ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ) ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਨਾਲ ਨਿਯਮਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਕੀ ਰਾਜ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਦੀ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ/ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਟਾ ਉਚਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- (2) ਕੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ (ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ) ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ ਜਾਂ ਕੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਚ ਰਾਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। , ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?
- (3) ਕੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਦਿਸ਼ਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ?
- (4) ਕੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

XX XX XX XX XX

124. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਟੇ ਦੀ ਨਿਯੋਜਨ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਗੈਰ-ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤਾ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਸਾਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੇਨਤੀ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਤਾਕਤ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਾਂ ਕੋਲ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਕੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਘੱਟ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅੰਕਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਭਾਵ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਪਦੰਡ 'ਤੇ। ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਅਨੁਸਾਰ, ਨਾ ਤਾਂ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਰਲ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ।

. ਸਿੱਖਿਆ ਬਿੱਲ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਕੁਝ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਜ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੇ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਵੈਈ ਟੇਬਲ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਰਾਜ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਨਿੱਜੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਭਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕੋਟਾ ਲਗਾਉਣਾ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਹਨ। ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਵੰਡ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 30(1) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(6) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਕਿਉਂਕਿ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੇ

ਸਰੋਤ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਜੋ ਕਿ ਬਿਹਤਰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਘੱਟ ਹੋਣਹਾਰ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਰਾਜ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੇਕਰ ਨਿਰਪੱਖ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ, ਗੈਰ-ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਦਾਖਲੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

XX XX XX XX XXX

126. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਹੁਮਤ ਦੀ ਰਾਏ ਦੇ ਪੈਰਾ 68 ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਭਿੰਨ ਸਨ, ਸਾਡੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੁੱਖ ਨਿਰਣੇ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਤੋਂ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੁਝ ਨਿਰੀਖਣ, ਜੇਕਰ ਇਕੱਲੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਟਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਇਹ ਨਿਰਣਾ ਕਿਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ-ਰਾਜ ਦੀ ਸੀਟ ਵੰਡ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਜਿਸ 'ਤੇ ਵਕੀਲ ਸਿੱਖੇ 1 ਵਿੱਚ ਪੂਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ (ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ)

ਰਾਏ, ਪੈਰਾਗ੍ਰਾਫ \$8 ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਸਿਰਫ ਪੈਨਿਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਅਪਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਜ ਨਾਲ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਸਕੈਟ ਸ਼ੇਅਰਿੰਗ ਲਈ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਕੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਵਜੋਂ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ। ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਲੋੜਵੰਦ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਜਹਾਜ਼ ਅਤੇ ਵਜ਼ੀਫੇ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜ.

127. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਤੇ ਵੀ, ਜਾਂ ਤਾਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਾਨੂੰ ਰਾਜ

ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਨੀਤੀ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸੀਟ ਵੰਡ ਕੋਟਾ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ।

128. ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 68 ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੈਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਟੇ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਵੀ ਸਹਿਮਤੀ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ ਜੋ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚਕਾਰ ਪਹੁੰਚ ਸਕਦੇ ਹਨ। 9

129. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਕਈ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ 1.
ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ। ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਅਤੇ ਚਾਰਜ ਲੈ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਯਮ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ।
ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਜਾਂ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ।

130. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ, ਅਸੀਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਸਥਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਕੋਟਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਰਗ। ਦਾ ਉਹ ਹਿੱਸਾ

ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਅਤੇ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਉਲਟ ਚੱਲਦਾ ਹੈ।

ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ

131. ਇੱਥੇ ਹੀ ਅਸੀਂ ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ('NRT, ਸੰਖੇਪ ਲਈ) ਜਾਂ NRI ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਅਲਾਟ ਕੀਤੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਆਮ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਅਦਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਕੋਟੇ ਤਹਿਤ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਟੀ ਫੀਸ ਲੈ ਕੇ ਦਾਖਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ 'ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ.' ਸ਼ਬਦ ਗ਼ਲਤ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੇਸਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਨਾ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਐਨਆਰਆਈ ਹਨ। ਅਸਲੀਅਤ ਅਤੇ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ, ਘੱਟ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਪਰ ਜੋ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਦਾਖਲਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਇਹ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸੀਮਤ ਗਿਣਤੀ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕੋਟੇ 'ਤੇ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਅਜਿਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕ, ਜੋ ਕਿ ਦੂਜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਇੱਛਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੋ ਪੈਸਾ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਖਰਚ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ, ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ 15% ਤੋਂ ਵੱਧ ਨਹੀਂ, ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਵਿਵੇਕ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ, ਅਜਿਹੀ ਸੀਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੇਵਲ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਜਾਂ ਵਾਰਡਾਂ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਇਸ ਕੋਟੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮੈਰਿਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ 'ਤੇ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਦੇ ਸਬਸਿਡੀ ਵਾਲੇ ਭੁਗਤਾਨ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕੋਟੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ

ਐੱਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਸੰਦਰਭਯੋਗ, ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਨਿਯਮਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗਠਿਤ ਕਮੇਟੀਆਂ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ।

132. ਪਹਿਲੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਾ ਤਾਂ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੀ ਨੀਤੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਦਾਰੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕੋਟਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾ। ਸਥਿਤੀ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਉਹ ਧਾਰਾ 30(1) ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਗੁਆ ਬੈਠਦੇ ਹਨ।

Q. 2 ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

133. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ "ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ" ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਗ ਵਜੋਂ ਮੰਨਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਰਾਜ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਅੰਡਰਗਰੈਜੂਏਟ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਤੱਕ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੈ।

134. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਅਤੇ ਪੋਸਟ-ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਪੱਧਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤਕਨੀਕੀ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਚਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ। ਅਜਿਹੀ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਬੋਰਡ, ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਿਸੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਅਤੇ ਉੱਚ ਮਿਆਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ, ਰਾਜ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕਦਮ ਚੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵਿੱਦਿਆ, ਗਿਆਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਅਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦੌਲਤ ਦਾ ਗਠਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

135. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਹ ਮੰਨ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦਰਜਾ ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇਕਾਈਆਂ ਵਜੋਂ ਮੰਨ ਕੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਦੂਜੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ

ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਖਾਸ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਹੋਰ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਜਿਹੇ ਦਾਖਲੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੀਮਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਅਜਿਹੇ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੇ 'ਛਿੜਕਣ' ਵਾਂਗ ਹਨ, ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਰਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਬਿੱਲ, 1957 ਤੋਂ ਉਧਾਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ, ਦਾਖਲੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹੋਣਗੇ। ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

136. ਭਾਵੇਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇੱਕੋ ਜਿਹੀਆਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਦਾਖਲਾ ਫਾਰਮ ਖਰੀਦਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਇੱਕੋ ਜਾਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਿਤੀਆਂ 'ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਕਈ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ ਅਤੇ ਤਰੀਕਾਂ ਦਾ ਟਕਰਾਅ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇੱਕੋ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਕਈ ਟੈਸਟਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਬੇਲੋੜੇ ਅਤੇ ਟਾਲਣਯੋਗ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਅਸੁਵਿਧਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਸਮੂਹ ਲਈ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇੱਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਖੁਦ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਏਜੰਸੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੇ ਟੈਸਟ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਮੇ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਐਨ ਦੇ ਕੋਰਸਾਂ, ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੀ ਕਿਸਮ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਾਰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਝੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (CET, ਸਖੇਪ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਜਿਹੀ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਦੋਹਰੇ ਵਸਤੂਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਏਗਾ। CET ਉਕਤ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ

ਅਤੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸਿੰਗਲ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀ ਸਾਂਝੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ।

ਆਪਣੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁਣੇ ਗਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਮੈਰਿਟ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਨੂੰ **ਬਦਲੇ** ਬਿਨਾਂ ਸੀਈਟੀ ਵਿੱਚ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਫਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

137. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਲਈ ਚੁਣਨ ਦੇ ਨਿਰਵਿਘਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਪੱਖ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹੀ ਸਿਧਾਂਤ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਹੇਅਰ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਇੱਕ ਸੰਸਥਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ, ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਤੇ ਸ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਨ ਜਾਂ ਸਮਾਨ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਉਪਰੋਕਤ ਤੀਹਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਆਯੋਜਿਤ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਮੈਰਿਟ ਅਧਾਰਤ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਾਂਝਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਜੇਕਰ ਇਹ ਉਪਰੋਕਤ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਸਾਰੇ ਤਿੰਨ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਬਦਲ ਕੇ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ' ਇਲੀ ਦੂਜੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੈ।

138. ਇਹ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ, ਉੱਤਮਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਗਲਤ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ। ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਸਿੰਗਲ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ, ਕਾਫ਼ੀ ਹੱਦ ਤੱਕ,

ਇੱਕ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਮੈਰਿਟ ਅਧਾਰਤ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੀ ਗਰਾਂਟ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਯਮ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਦਾਖਲਾ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਮੈਰਿਟ ਦਾ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 3 ਫੀਸ। ਦਾ ਨਿਯਮ

139. ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 30(1) ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ "ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ" ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਹੈ, ਪਾਈ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ।

ਇਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਇਸ ਸੀਮਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ (ਪੈਰਾ 56 ਤੋਂ 58 ਅਤੇ 161 [ਉੱਤਰ 5(ਸੀ)]) ਪਾਈ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ..

ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ

140. ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦੇ ਭੁਗਤਾਨ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਸੀਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨ' ਨੂੰ 'ਵਪਾਰ' ਜਾਂ ਸਿਰਫ 'ਕਿੱਤਾ' ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਪਾਰ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਕਿੱਤੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਇੱਕ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪੇਸ਼ਾ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਇੱਕ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਮਾਈ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਇਤਫਾਕਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਡਿਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਇੱਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਜੋਂ ਯੋਗਤਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸੰਭਾਵਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਉਦੇਸ਼ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮਾਜ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕੋਰਸਾਂ ਲਈ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀ ਵੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਹਕੀਕਤਾਂ ਅਤੇ

ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸੁਆਰਥੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾੜੇ ਅਮਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਢੰਗ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਦਾਖਲੇ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੱਸੇ ਗਏ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ।

141. ਸਵਾਲ-3 ਦਾ ਸਾਡਾ ਜਵਾਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਸੰਸਥਾ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਤੰਤਰ ਹੈ ਪਰ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸਵਾਲ 4. ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ

142. ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਉਸ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਬਿਨੈਕਾਰਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਧਿਆਨ

ਨੂੰ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 35,37,38,45 ਅਤੇ 161 (ਸਵਾਲ 9 ਦਾ ਜਵਾਬ) ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਵਿੱਚ ਬਣਾਈ ਗਈ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੈਰਾ 45 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਕਿਰਪਾਲ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਕੀਮ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਕਤ ਫੈਸਲਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਨੂੰ ਯੂ.ਜੀ.ਸੀ., ਏ.ਆਈ.ਸੀ.ਟੀ.ਈ., ਐੱਮ.ਸੀ.ਆਈ., ਕੇਂਦਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਆਦਿ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੈਰਾ 161 ਦੇ ਤਹਿਤ, ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਨੇ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਨੂੰ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸਤਾਰ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਜ਼ਬ ਸਰਪਲੱਸ ਪੈਦਾ

ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ।

143. ਵੱਖ-ਵੱਖ ਨਿੱਜੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਉਠਾਏ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਇਹ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੋਸ਼ਣ। ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਸ਼੍ਰੀ ਹਰੀਸ਼ ਸਾਲਵੇ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਪੁਲਿਸਿੰਗ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਹੈ ਪਰ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਜਾਂ ਪੂਰਾ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ। ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇੱਕ ਵਿਧੀ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ, ਅਨੁਮਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਪੇਸ਼ਾਵਰ ਵਿੱਚ ਉੱਤਮਤਾ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ/ਜਾਂ MCI ਅਤੇ AICTE ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਿਆ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਵੀ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

144. ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਖੁਦ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਵਾਂ ਵਜੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸ਼ੋਸ਼ਣਕਾਰੀ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ। ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਜਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਕੀਮ ਧਾਰਾ 30(1) ਦੇ

ਤਹਿਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 19(1) (g) ਦੇ ਤਹਿਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਧਾਰਾ 30(1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਹਨ।

145. ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਪੋਸਟ-ਆਡਿਟ ਜਾਂ ਜਾਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਵਿਧੀ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਭਵ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਭੁਗਤਾਨ ਸਮਰੱਥਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗਲਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ।

146. ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਵਾਜਬ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੋਣ। ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਕਸੌਟੀ 'ਤੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਸਾਰੇ ਯੋਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਇਕਸਾਰ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਜਾਂ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ

ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਪਾਰਦਰਸ਼ੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਫੀਸ-ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਯੋਗ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਬਰਾਬਰ ਪਹੁੰਚਯੋਗ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਮਿਆਰ।

147. ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਨੁਸਾਰ, ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਹਨ, ਦਾਖਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ

ਕਰਨ ਲਈ ਦੇ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੋਵਾਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 19 (1) (ਜੀ) ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਧਾਰਾ 30 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 19 (ਐਲ) (ਜੀ) ਦੀ ਕਥਿਤ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਸੂਰਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ।

148. ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 142 ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਐਡਹਾਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਜੋਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਗਠਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਰੁਕਾਵਟ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਨਿਯਮ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਬਰਾਬਰੀ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਜੋ ਸਥਾਈ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ।
149. ਹਾਲਾਂਕਿ, ਅਸੀਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਰਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਠਿਤ ਕੁਝ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਦੀ ਸਖਤ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਠੋਸ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜੋ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜਾਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੁਝ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਕੇ ਗੰਭੀਰ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦਾ ਕੰਮਕਾਜ ਲਗਭਗ ਅਸੰਭਵ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਘਾਟੇ ਵਿੱਚ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਅਧਿਆਪਕ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਲਈ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ. ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਰਿਟਾਇਰਡ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਊਂਟ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਦਾ ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਤੋਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਵਧੇਰੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਹਕੀਕਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਅਤੇ ਤਰਕਸੰਗਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਾਧਾਰਨ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ, ਜਿੱਥੇ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਖਾਤਿਆਂ, ਸਕੀਮਾਂ, ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਬਜਟ ਵਿੱਚ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਉਸ ਸੰਸਥਾ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦਰਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ।

150. ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਅਤੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਬੇਲੋੜੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਗਈ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਰਧ-ਨਿਆਂਇਕ ਹੈ। ਕੁਦਰਤ, ਹਮੇਸ਼ਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ।

151. ਪ੍ਰਸ਼ਨ-4 'ਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਸਾਡਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜਿੱਥੇ ਤੱਕ ਇਹ ਦਾਖਲਾ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਲਈ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਾਈ ਫਾਉਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਫੈਸਲੇ, ਜੋ ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਪੈਰਾ 19 ਦੇ ਬਾਅਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ, ਜੋ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਟੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੇਲੋੜੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਵਾਲ ਨੰਬਰ 1 ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ।

XX XX XX XX XX

155. ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਲਈ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ,
(9) (2008) 6 S.C.C. 1

ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਇੱਕ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਿਆ ਕਾਨੂੰਨ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਉੱਡੀਕ ਹੈ। ਰਾਜਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਰਾਜ ਦਾ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿੰਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਜਦੋਂ ਹੋਰ ਦੋ 'ਵਿੰਗ, ਵਿਧਾਨਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ, ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ'। ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਪਰ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਸਥਾਈ ਉਪਾਅ ਅਤੇ ਇੱਕ ਅਟੱਲ ਪਾਸ ਹੋਣ ਦੇ ਪੜਾਅ ਵਜੋਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇੱਕ ਦੂਜੀ ਵਿਧੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਨਿਯੁਕਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। . ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਜਾਂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

22.) ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਐਜੂਕੇਟ ਇੰਡੀਆ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ, ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮਿਤੀ 24 ਜੁਲਾਈ, 2004 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵੱਧ ਫੀਸ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਅਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਵਿੱਤੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸੀਮਤ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਨਿਰੀਖਣ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

23. . ਪਹਿਲੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਵਿੱਚ "ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ-ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕੀਮ" ਦੁਆਰਾ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਾਂਗੇ, ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ, ਭੁਗਤਾਨ ਯੋਗ ਫੀਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ, 24 ਜੁਲਾਈ, 2004 ਦੇ ਅਪ੍ਰਯੋਗਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਅਤੇ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ।

32. ਰਾਜ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ, ਇਸ ਲਈ, ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ-ਪੱਖੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਫੀਸ

ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਉਸ ਫੀਸ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਵੇਗੀ। ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਇਹ ਵੀ ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਥਾ "ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ" ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਦੋ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿੱਚ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ, ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, "ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ" ਅਤੇ/ਜਾਂ "ਮੁਨਾਫਾ" ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਟੌਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ।

Xx

XXX XXX XXX XXX

34. ... ਇਹ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਉਂ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ- ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਅਤੇ ਗੈਰ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਸਮੇਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਗੈਰ-ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸ ਸ਼ੁਰੂ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹੁੰਦੇ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਨਾਲ ਲਾਭ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਤੋਂ ਬਚਤ ਤੋਂ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਇਹ ਗੈਰ-ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਤੋਂ ਮਾਲੀਆ ਸਰਪਲੱਸ ਲਈ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ 1000000 ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਚੁੱਕਣਾ ਪੈਂਦਾ। 5.94 ਕੋਰਸ, ਜਿਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ, ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ। ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਇਹ ਪਹਿਲੂ, ਇਸ ਲਈ, ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਹੋਰ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖੇ ਜਾਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

35.....ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਉਪਲਬਧ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਸਿਆਣਪ ਨੂੰ ਥੋਪਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ

ਸਮਾਜ ਜੋ ਆਪਣੇ ਮਾਲੀਆ ਸਰਪਲੱਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ "ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ-ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕੀਮ" ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਯਤ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।

36. ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੋਕਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਇਹ ਆਧਾਰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਲਤ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੇ ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਮੁੜ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਬੋਝ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਸਮਾਜ ਲਈ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਰਜ਼ੇ ਗੈਰ-ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਸਰਪਲੱਸ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਤਤਕਾਲ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੂੰ ਜਾਇਜ਼ ਮੰਨਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

37. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਿੰਨ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ, ਸਟੇਟ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ-ਸਮਾਜ ਦੀ ਆਪਣੇ ਵਿੱਤੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕਰਨ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਰੁਕਾਵਟ ਪਾਈ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਅਧਿਆਪਨ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ, ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਕੋਈ ਅਧਿਆਪਨ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਬੰਧਤ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਵਿੱਚ ਤਾਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ

ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੀ ਖੋਜ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਸੋਸਾਇਟੀ (ਦੇਆਈਸੀਟੀਈ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ) ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ “ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ- ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕੀਮ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ: -

- (1) . ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਟੀ.ਐੱਮ.ਏ. ਪਾਈ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਅਤੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਸੁਪਰਾ) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ 24 ਤਾਰੀਖ ਦੇ ਅਣਗਹਿਲੀ ਵਾਲੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਜੁਲਾਈ, 2004. ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ, 15 ਮਾਰਚ, 2004 ਨੂੰ ਪਟੀਸ਼ਨਰ-ਸੋਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਪ੍ਰਸਤਾਵ 'ਤੇ TMA ਪਾਈ ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੀ ਰੱਖਣੀ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ, ਅਤੇ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰੇਗੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਇੱਕ ਮੌਕਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ, ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਨੂੰ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1993 ਆਫ 2003 ਵਿੱਚ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ (ਜੋ ਕਿ ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੰਚਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਮਿਤੀ 15 ਮਾਰਚ, 2004)। ਜੇ ਫੀਸ ਇਕੱਠੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਸਟੇਟ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

(23) - ਅਸੀਂ ਧਿਰਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਸੁਣੇ ਹਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਦੇ ਹਾਂ।

ਪੁਨ: (i)

ਸੈਸ਼ਨ 2006-07 ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ FFC ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ

(24) ਇਹ ਸਵਾਲ 2006 ਐਕਟ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ (I) ਅਤੇ (II) ਵਿੱਚ ਉੱਠਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਐਕਟ 27 ਮਾਰਚ, 2006 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਧੀਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਘੇਰਾ ਸੈਸ਼ਨ 2003-04 ਤੋਂ 2005-06 ਲਈ ਫੀਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਹੈ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੱਖ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 17 ਜੁਲਾਈ, 2004 ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਅਤੇ 8 ਜੁਲਾਈ, 2005 ਦੀ ਅੰਤਮ ਸਿਫਾਰਸ਼ FFC ਦੀ ਉਕਤ ਮਿਆਦ ਲਈ ਫੀਸ ਦੀ ਦਰ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ

ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਮਿਤੀ 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਅਤੇ ਅੰਤਮ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਾ ਵਸੂਲਣ ਅਤੇ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਨਾ ਕਰਨ। ਕਾਲਜਾਂ ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸਬੰਧਤ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪਰ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਮਨਮਾਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਬੰਧੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਦੇ ਜਾਣੇ-ਪਛਾਣੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂ ਤਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ **ਐਜੂਕੇਟ ਇੰਡੀਆ ਸੋਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।** ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ **ਟੀ.ਐਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ**, ਇਹ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਵਿਕਾਸ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਲਈ ਵਿਦਿਅਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਨੁਛੇਦ 19(1)(ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿੱਤੇ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਸੀ, ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ,

ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਸਨ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪੈਰਾ 27,35,38, 56, 57 ਅਤੇ 70 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ)। **ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ** ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਦਾ ਆਰਡਰ **ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ** ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਵਿਧੀ ਰਾਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਪੈਰਾ 6 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। **ਪੀ.ਏ. ਇਨਾਮਦਾਰ ਵਿਚ**, ਪੈਰਾ 94, 144 ਅਤੇ 149 ਵਿਚਲੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰ ਦੀ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

(25) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ੈ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐੱਫ.ਐੱਫ.ਸੀ. ਜਿਸ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ., ਸਾਬਕਾ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ, ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਸਮੇਤ ਉੱਘੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਮੈਂਬਰ ਸਨ, ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਬੰਧਤ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ। ਕਾਰਕ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਨਿਰੀਖਣ। ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਇਜ਼ ਲਾਗਤਾਂ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਸਰਪਲੱਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਖੋਜਾਂ 'ਤੇ ਬੈਠ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ ਸੀ। FFC ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ, ਤਰਕਹੀਣਤਾ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਬੇਨਿਯਮੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਐੱਫ.ਐੱਫ.ਸੀ

ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਅਸਹਿਮਤੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ। **ਐਜੂਕੇਟ ਇੰਡੀਆ ਸੋਸਾਇਟੀ** ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਆਪਣੇ ਹੀ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਇੱਕ ਵੱਖਰੀ ਰਿਪੋਰਟ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਿੱਠਿਆ। ਮੌਜੂਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨੋਟ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(26) ਵਿਰੋਧੀ ਦਲੀਲਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਰੱਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸੈਸ਼ਨ 2005-06 ਤੱਕ ਸੰਚਾਲਿਤ FFC ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਦਖਲ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਆਪਰੇਟਿਵ ਹਿੱਸਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉੱਪਰ ਦੁਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਸੈਸ਼ਨ 2003-04 ਲਈ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਸੂਚਿਤ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਸੀ। 1.10 ਲੱਖ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਵਧਾ ਕੇ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ 1.5 ਲੱਖ ਰੁਪਏ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ MBBS ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਫੀਸ ਰੁਪਏ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ। ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟਾਂ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਲੱਖ. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਦਾ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਇਕਸਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਪਰ ਕਾਲਜ

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਹੈ। ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਕੁਝ ਕਾਲਜਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਅੰਤਰ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜੋ ਸਮਾਂ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਫੀਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਐਫਐਫਸੀ ਨੇ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਡੇਟਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਬਿਨਾਂ ਗੈਰ-ਵਾਜ਼ਬ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਫਐਫਸੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਾਲਜਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਾ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਖਾਰਜ ਹੋਣ ਯੋਗ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਕਿ ਕਾਲਜ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਫੀਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈਣ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਐੱਫ.ਐੱਫ.ਸੀ.

(27) ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ ਆਪਣੀ ਖੁਦ ਦੀ ਵਾਜ਼ਬ ਫੀਸ ਢਾਂਚਾ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਜੋ ਕਿ **ਟੀ.ਐੱਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।** ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਨਹੀਂ ਹੈ

ਜੋ ਕਿ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਸੰਸਥਾ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੁਨਾਫ਼ਾਖੋਰੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਸੀ ਕਿ **ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ਼ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ**, ਇਹ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਫੀਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ/ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"7. ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਨਿਰਣੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਨੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਪਲੱਸ/ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਜੋ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਉਸ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਲਾਭ/ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੁਨਾਫ਼ੇ/ਸਰਪਲੱਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਨਹੀਂ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਨਿੱਜੀ ਲਾਭ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਰੋਬਾਰ

ਜਾਂ ਉੱਦਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਵਰਤਮਾਨ ਵਿੱਚ, ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨ/ਨਿਯਮ ਹਨ ਜੋ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਜੇ ਤੱਕ ਉਹਨਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ/ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਟੀ.ਐੱਮ.ਏ. ਪਾਈ ਕੇਸ, (2002) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ) 8SCC 481, ਸਬੰਧਤ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ/ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ, ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਵਿੱਚ, ਇੱਕ ਸੇਵਾਮੁਕਤ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰੇਗੀ ਜੋ ਉਸ ਰਾਜ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਦੁਆਰਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

xx xx xx xx xxx

ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫੀਸ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਸੰਸਥਾ ਸੋਧ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹੋਵੇਗੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਸਥਾ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਕਮ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ ਅਸਿੱਧੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਕਮ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੀ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਰਕਮ ਵਸੂਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਿਰ ਜਾਂ ਆੜ ਹੇਠ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਨ, ਤਾਂ ਇਹ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਚਾਰਜ ਕਰਨ ਦੀ ਰਕਮ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਰਕਾਰ/ਉਚਿਤ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਜੇਕਰ ਇਹ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਕੈਪੀਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਜਾਂ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਵਸੂਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੁਰਮਾਨਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਮਾਨਤਾ/ਮਾਨਤਾ ਗੁਆਉਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। "

ਦੁਬਾਰਾ, ਪੀ.ਏ. ਇਨਾਮਦਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

“140... ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਦੀਆਂ ਸਖ਼ਤ ਹਕੀਕਤਾਂ ਅਤੇ ਕਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸੁਆਰਥੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਅਪਣਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਮਾੜੇ ਅਮਲਾਂ ਤੋਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ

ਸਕਦੀ।.....

“145. ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਹੀ ਉਦੇਸ਼ ਪੋਸਟ-ਆਡਿਟ ਜਾਂ ਜਾਂਚਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੀ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਅਪਣਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਅਸਵੀਕਾਰਨਯੋਗ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੁਆਰਾ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਭੁਗਤਾਨ ਸਮਰੱਥਾ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਉਪਲਬਧ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਗਲਤ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਅਸੰਭਵ ਹੋਵੇਗਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

(28) ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਰੀਖਣ ਨਿੱਜੀ ਜਾਂ ਸੁਆਰਥੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਬੁਰਾਈ ਅਭਿਆਸਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਦੇਸ਼ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 39 (ਬੀ) ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਦੁਰਲੱਭ ਸਰੋਤਾਂ ਵਿੱਚ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਫੀਸਾਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਉਥੇ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਮੁਨਾਫਾਖੋਰੀ ਦੇ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਤੁਲਿਤ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀ ਕਾਰਜਪ੍ਰਣਾਲੀ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਜੇਕਰ ਕਮੇਟੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਆਂਇਕ ਸਮੀਖਿਆ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਘੇਰਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਸੀਮਤ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਨਾਲ, ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਇਹ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਖੁਦ ਫੀਸ ਢਾਂਚੇ ਦਾ ਬਦਲ ਲਵੇ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਮੁੱਲ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਪਰ ਮੌਜੂਦਾ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਵੀ ਢੁਕਵਾਂ ਹੈ, **ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਬਨਾਮ ਸਿਨਾਮਾਈਡ ਇੰਡੀਆ ਲਿਮਿਟਡ, (5) :-**

"4....ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਾ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ "। ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਚਿੰਤਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਕਾਰ ਨਹੀਂ

ਕਰਦੇ

(5) (1987) 2 SCC 720 :

ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ, ਢੁਕਵੀਂ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ, ਕੀ ਸੰਬੰਧਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਕੀਮਤ ਨੀਤੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਕਾਰਕ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਗਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਕੀਮਤ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ, ਅਸੀਂ, ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਾਂਗੇ ਕਿ ਕੀ ਨੀਤੀ ਅਤੇ ਕਾਰਕ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਪਰ ਸਾਡੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਉੱਥੇ ਹੀ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵਾਂਗੇ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਉਲਝਾਵਾਂਗੇ। ਕੱਚੇ ਮਾਲ ਦੀ ਅਸੈਂਬਲਿੰਗ ਅਤੇ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਾ ਮਕੈਨਿਕ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਅਤੇ, ਅਸੀਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮੁੜ-ਮੁਲਾਂਕਣ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਭਾਵੇਂ ਕੀਮਤਾਂ ਕੁਝ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਜਾਂ ਉਤਪਾਦਕਾਂ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦੇਹ ਹੋਣ। ਅਦਾਲਤ, ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜਾਂਚ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ "ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ" ਹੈ।

(29) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦਖਲ ਦੇਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਐਜੂਕੇਟ ਇੰਡੀਆ ਸੋਸਾਇਟੀ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ।

ਪਨ :(iii)

ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਬਣਾਉਣਾ) ਐਕਟ, 2006 ਦੀ ਵੈਧਤਾ।

(30) ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਚੁਣੌਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਟਿਊਸ਼ਨ ਫੀਸ ਨੂੰ ਰੁਪਏ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ 3 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਰੁਪਏ ਸੀ। 1,15,000 ਦੁਆਰਾ 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਫੀਸ ਪਹਿਲਾਂ ਰੁਪਏ ਸੀ। 1 ਲੱਖ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ FFC ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਦੀ ਉੱਚ ਦਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਐੱਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐੱਸ. ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ 1,15,000 ਰੁਪਏ ਜੋ ਜਾਰੀ ਰਹੇ ਪਰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਲਈ ਫੀਸ ਵਧਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

(31) ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਹਿ ਹੇਜ਼ਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਅਨਏਡਿਡ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਐਫਐਫਸੀ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ **ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ** ਗਈ ਸੀ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਲਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲਈ ਜਾ ਰਹੀ ਫੀਸ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਐਕਟ ਜਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਇਸ ਨੇ ਰਾਜ ਨੂੰ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19(1) (ਜੀ) ਅਧੀਨ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਦੇ ਅਣ-ਸੋਧਿਆ ਉਪਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਸਿਰਫ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਬੰਧਤ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਸਨ। ਇਸ ਐਕਟ ਨੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਰਥਾਤ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਸਨ ਸੈਟਰਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1970 ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1956 ਦੇ ਉਲਟ ਸੀ।

(32) **TMA ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ** ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਰਿਲਾਇੰਸ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। **ਇਸਲਾਮਿਕ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ** ਅਤੇ **ਪੀ.ਏ. ਇਨਾਮਦਾਰ** ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਫੀਸਾਂ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਨੂੰ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਰਹਿਤ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਰਿਲਾਇੰਸ ਨੂੰ ਕੇਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ 4 ਜਨਵਰੀ, 2007 ਦੇ WP(C) ਨੰਬਰ 18899 ਆਫ 2006 **ਪੁਸ਼ਪਗਿਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਸਟੇਟ ਅਰੀਡ ਹੋਰ (6)** ਸੈਕਸ਼ਨ 3,7,8 (ਬੀ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। & (c) ਅਤੇ ਕੇਰਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ 10 (ਕੈਪਿਟੇਸ਼ਨ ਫੀਸ ਦੀ ਮਨਾਹੀ, ਦਾਖਲੇ ਦਾ ਨਿਯਮ, ਗੈਰ-ਸ਼ੋਸ਼ਣਯੋਗ ਫੀਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਬਰਾਬਰੀ ਅਤੇ ਉੱਤਮਤਾ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹੋਰ ਉਪਾਅ) ਐਕਟ, 2006 ਜੋ ਕਿ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹਨ:-

ਸੈਕਸ਼ਨ 3. ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਵਿਧੀ, - ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ, ਫਰਮਾਨ ਜਾਂ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਸਾਰੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦਾਖਲਾ ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਾਂਝੇ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀਕ੍ਰਿਤ ਕਾਉਂਸਲਿੰਗ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ

(6) 2007 ਜੇਐਕਸ (ਕੋਰ) 2147

ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਰਾਜ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸਿੰਗਲ ਵਿੰਡੋ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੋ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

XX

XX

XXX

XXX

ਸੈਕਸ਼ਨ 7: ਫੀਸ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਕਾਰਕ: ਫੀਸ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੁਆਰਾ ਵਸੂਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਫੀਸ ਜਾਂ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ-

(a) ਸਾਰੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਵਾਧੂ ਖਰਚੇ, ਜੇਕਰ ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਧੂ ਫੰਡਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੋਵੇ, ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਨਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਫਰੀਸ਼ਿਪ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ 'ਤੇ ਚੈਰਿਟੀ;

(b) ਤੋਂ (f) xx xx xx

ਸੈਕਸ਼ਨ 8: ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਦਰਜਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਕਰਨਾ-

ਕਿਸੇ ਵੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਿਤ ਅਤੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਦਰਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੇਕਰ ਇਹ

ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਨਸੰਖਿਆ ਸਮਾਨਤਾ ਦੀਆਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਗੈਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਇਕਾਈ ਵਜੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਰਥਾਤ: (a) xx xx xxxx xxx

(b) ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਤੋਂ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ।

(c) ਭਾਸ਼ਾਈ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਰਾਜ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜਾਂ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਰਹੀ ਹੈ, ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਤੋਂ ਅਨੁਪਾਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਹੋਵੇਗੀ। "

ਸੈਕਸ਼ਨ 10: ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਅਲਾਟਮੈਂਟ: (1) ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰੇਕ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ-

- (a) ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 10 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।
- (b) ਦੂਜੀਆਂ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ 25 ਫੀਸਦੀ; *
- (c) ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਾਹਜ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਅਤੇ
- (d) ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਦਾ ਬਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਮਾਜ ਦੇ ਦੂਜੇ ਵਰਗਾਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਜੋ ਇਸ ਉਪ ਧਾਰਾ (ਏ), (ਬੀ) ਅਤੇ (ਸੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਰਿਟ ਕਮ ਮਤਲਬ ਆਧਾਰ 'ਤੇ:

ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਆਈਟਮ

(c) ਅਤੇ (d) ਵਿੱਚ ਉਪਬੰਧ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਏ ਆਪਸੀ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਲਾਗੂ ਹੋਣਗੇ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:

ਬਸ਼ਰਤ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਆਈਟਮਾਂ (ਬੀ), (ਸੀ) ਅਤੇ (ਡੀ) ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਦਾਖਲੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ। ਗੈਰ-ਨਿਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(3) ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ, ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਸੰਖਿਆ ਦੇ ਪੰਦਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਲੇਜ਼ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਸੀਟਾਂ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(4) ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੈਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੁੱਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਅਠਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(5) ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਗੈਰ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਨਿਰਧਾਰਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। ਨਾ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

(6) ਜਦੋਂ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਟਾਂ ਸਰੰਡਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ

ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਮੈਰਿਟ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

- (7) ਜਿੱਥੇ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਜਾਂ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਕਬੀਲਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਵਿਦਿਅਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੀਆਂ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਟਾਂ ਇੱਕੋ ਵਰਗ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਉਪਲਬਧਤਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਧੂਰੀਆਂ ਰਹਿ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਤੋਂ ਰੋਟੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਬਸ਼ਰਤਾਂ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕੋਈ ਵੀ ਸਪਿਲਓਵਰ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰੀ ਜਾਵੇਗੀ।
- (8) ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਰਾਜ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਦੇਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਵਿੱਚੋਂ 50 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛੜੇ ਵਰਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹੀ ਭਰੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ

ਅੰਤਰ- ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਰਿਟ ਦੇ ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ , ਦੋਵੇਂ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਰੈਂਕ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ, ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਆਮ ਅਰਜ਼ੀ।

- (9) ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਬਰਾਬਰ ਅਨੁਪਾਤ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਲਈ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਅਠਾਰਾਂ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ ਹਿੱਸਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮੈਰਿਟ ਕਮ ਮਤਲਬ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਦੂਜਾ ਹਿੱਸਾ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਕੋਈ ਵੀ ਸੀਟਾਂ ਸਪੁਰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸੀਟਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
- (10) ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਸੰਸਥਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਭਰੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲ

ਗਿਣਤੀ ਦਾ ਦੋ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਤੱਕ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਭਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੀਟਾਂ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਮੈਰਿਟ ਵਾਲੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਭਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

(33) ਕੋਰਲਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਕੋਰਲ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

- (i) ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਨੇ ਫੀਸ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਨੂੰ ਵਿਆਪਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਕਮੇਟੀ।
- (ii) ਧਾਰਾ 8(ਬੀ) ਨੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਦੁਆਰਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਵਿੱਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜੋ ਧਾਰਾ 30 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।
- (iii) ਅਨੁਛੇਦ 15(5) ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਨੁਮਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਲਈ ਸੈਕਸ਼ਨ 10 ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਅਯੋਗ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਸਨ।

(34) **ਉੜੀਸਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਾਲਜ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਬਨਾਮ ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ, (7)** ਵਿੱਚ ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਉੜੀਸਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ (ਇਮਤਿਹਾਨ ਦਾ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਫਿਕਸੇਸ਼ਨ ਆਫ ਫੀਸ) ਐਕਟ, 2007 ਨੂੰ ਧਾਰਾ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ 19(1)(ਜੀ) ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 66 ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ (ਮੁੱਖ) ਵਿੱਚ ਅਮਰਦੀਪ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਹਨ। ਅਤੇ ਹੋਰ (8), ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਾਖਲਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

(35) ਰਾਜ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਨੇ ਅਖੌਤੀ ਐਕਟ ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਫੀਸ ਪਹਿਲਾਂ ਫੀਸ ਕਮੇਟੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਕਿ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7 ਦੇ ਤਹਿਤ 25 ਅਪ੍ਰੈਲ, 2006 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 1 ਅਗਸਤ ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਮਾਮੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, 2007 ਪਰ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਸਟੈਂਡ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਨੂੰ ਉਪਰ ਵੱਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਲਈ ਫੀਸਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਦੀ ਫੀਸ ਲਗਭਗ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਸੋਧੀ ਦਰ 'ਤੇ

ਹੀ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲਾਗਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਵਿਧੀ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 25 ਦੇ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19(6) ਦੇ ਅਧੀਨ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਪਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਸਮਾਜਿਕ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਕਾਨੂੰਨ **ਆਰ ਏ ਇਨਾਮਦਾਰ** ਦੀਆਂ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 142 ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਸਿਰਫ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸਨ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ, ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

(36) ਅਸੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਵਿਧਾਨਿਕ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹਨ (7) ਏਆਈਆਰ 2007 ਉੜੀਸਾ 120 (8) 2007 (1) ਐਸਸੀਟੀ 812 ਰਾਜ ਦੇ. ਧਾਰਾ 15(5) ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਵਾਲੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੋਧ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ **ਅਸ਼ੋਕ ਕੁਮਾਰ ਠਾਕੁਰ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ (9) ਵਿੱਚ** ਪੰਜ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨੇ ਸੋਧ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦੂਜੇ ਮਾਨਯੋਗ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਨਹੀਂ ਉੱਠਿਆ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸੋਧ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਉਕਤ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਇਸਦੀ ਗੈਰ-ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ।

(1) 7) ਅਸੀਂ ਵਿਰੋਧੀ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਕਿ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਮਕੈਨਿਜ਼ਮ

ਅਤੇ ਇਮਪਿਊਨਡ ਐਕਟ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟਾਂ, ਅਰਥਾਤ, ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਸਨ ਸੈਂਟਰਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1970 ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਡੀਕਲ ਕੌਂਸਲ ਐਕਟ, 1956, ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸਨ, ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਉਪਬੰਧ ਸਾਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਐਕਟ ਵਿਵਾਦ ਵਿੱਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਤੋਂ ਸਾਡੇ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਫਿਕਸਿੰਗ ਫੀਸ ਜਾਂ ਯੋਗਤਾ ਸ਼ਰਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਪ੍ਰਗਟਡ ਐਕਟ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ, ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਹੈ। **ਉੜੀਸਾ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕਾਲਜਿਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਿੱਚ** ਉੜੀਸਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਫੀਸ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਤੰਤਰ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

(38) ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਸੰਗਤ ਹਨ। ਬਦਨਾਮੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਕਿਸੇ ਉਪਬੰਧ ਨਾਲ ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਟਕਰਾਅ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਕਿ ਕਦੋਂ

ਐਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (10) ਵਿੱਚ ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"35. ਇਸ ਲਈ, ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ, ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ:

1. ਕ੍ਰਮ ਵਿੱਚ, ਖੰਡਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕਣ।
2. ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਭਾਵ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
3. ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ

ਦੋਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਲਟ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।

4. ਇਹ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਅਸੰਗਤਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਹੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ **ਦੀਪ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ (11)**, **ਉੜੀਸਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਮਏ ਤੁਲੋਚ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, (12)** ਅਤੇ **ਟੀਐਸ ਬਲੀਆ ਬਨਾਮ ਟੀਐਸ ਰੰਗਾਚਾਰੀ (13)** ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(39) ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਉਂਸਿਲ ਫਾਰ ਟੈਕਨੀਕਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1987 ਅਤੇ ਏ.ਪੀ. ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਐਕਟ, 1982 ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਮਾਮਲਾ **ਏ.ਪੀ. ਬਨਾਮ ਜੇ.ਬੀ. ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੋਸਾਇਟੀ (14)** ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ■ -

(40) ਇਹ ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਦੋ ਉਪਬੰਧ

- (10) (1979)3 SCC 431
- (11) ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 648
- (12) ਏਆਈਆਰ 1964 ਐਸਸੀ 1284
- (13) ਏਆਈਆਰ 1968 ਐਸਸੀ 701
- (14) (2005)3 SCC 212

ਏਆਈਸੀਟੀਈ ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਮਿਆਰਾਂ ਨੂੰ ਤਾਲਮੇਲ ਅਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਹੱਤਵ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨਾਲ ਸਹੀ ਸਬੰਧਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ, ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਆਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ। ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀ ਤਾਲਮੇਲ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਏਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 20 ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ, ਸਮੇਂ-

ਸਮੇਂ 'ਤੇ, ਵਿਦਿਅਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਕ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੂਚਿਤ ਆਪਣੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਵਾਏਗੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 20(3)(a)(i) ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਬੰਧਤ ਅਥਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀਆਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਹੀ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਵਿਦਿਅਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਲੋੜਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਵੱਖਰੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਾਲਜ ਹਨ, ਤਾਂ ਰਾਜ ਉਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਵਰਤੀ ਸੂਚੀ ਦੀ ਐਂਟਰੀ 25 ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਇਹ ਸੂਚੀ I ਦੇ ਇੰਦਰਾਜ਼ 63,64.65 ਅਤੇ 66 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਸੂਚੀ I ਦੀ ਐਂਟਰੀ 66 ਜਿਸ ਵਿੱਚ AICTE ਐਕਟ ਲਈ ਵਿਧਾਨਿਕ ਸਰੋਤ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਆਮ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ

- 1 ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਸੰਸਦ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਖੋਜ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਐਂਟਰੀ 65, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਸਮੇਤ ਪੇਸ਼ੇਵਰ, ਕਿੱਤਾਮੁਖੀ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਯੂਨੀਅਨ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਆਦਿ। ਰਾਜ ਕੋਲ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸਮੇਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 20 ਰਾਜ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਆਮ ਭਲਾਈ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 41 ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਫਰਜ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਹੈ। "

ਯੂਪੀ ਕੋਪ ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰੀਆ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਕੇਨ ਯੂਨੀਅਨ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨਾਂ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਯੂਪੀ ਸ਼ੁਗਰ ਮਿੱਲ ਐਸ.ਐਸ.ਐਨ. (15), ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"34. ਉੱਤਰਦਾਤਾਵਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਸਖਤ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1966 ਦੇ ਆਰਡਰ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਗਨੋ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਿਵਸਥਾ ਹੈ, ਦੀ ਧਾਰਾ 3(1) ਦੇ ਤਹਿਤ, 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘੇਰੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਸਕਦਾ। ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਉਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਜੋ ਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 254(1) ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਦ ਹੋਵੇਗੀ। ਟੀਕਾ ਰਾਮਜੀ, AIR J956 SC 676 ਵਿੱਚ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ EC ਐਕਟ ਜਿਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1966 ਦਾ ਆਰਡਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ 1953 ਦਾ ਐਕਟ The U.P. ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ III ਦੀ ਐਂਟਰੀ 3 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਵਿਧਾਨ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਬੈਂਚ ਨੇ ਉਕਤ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ 1953 ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸੀਵਿਥਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ। 'ਤੇ ਪੀ. ਰਿਪੋਰਟ (ਐਸਸੀਆਰ) ਦੇ 437 ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸ਼ਿਆਮਾਕਾਂਤ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਰਾਮਭਜਨ ਸਿੰਘ, ਏਆਈਆਰ 1939 ਐਫਸੀ 74 (ਪੀ. 212 'ਤੇ ਐੱਫ. ਸੀ. ਆਰ.: ਪੀ. 83 'ਤੇ ਐੱਫ. ਸੀ. ਆਰ.) ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਲਈ ਸੁਲੇਮਾਨ, ਜੇ, ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਹਵਾਲੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਅਪਵਾਦ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸਾਰੀ ਦਾ: (ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 700, ਪੈਰਾ 32)।

“ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਸੂਬਾਈ ਕਾਨੂੰਨ ਮੌਜੂਦਾ ਭਾਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਉਲਟ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਸ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਵੈਧਤਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਲ੍ਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਘਿਣਾਉਣੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਚਿਆ ਜਾ ਸਕੇ; ਅਤੇ ਇਹ ਦੇਖਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਦੋਵੇਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਕਬਜ਼ੇ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਬਦਨਾਮੀ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਸੰਭਾਵਨਾ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ” (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਤੇ ਫਿਰ ਫੜੀ ਗਈ: (ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 700, ਪੈਰਾ 33)

- "33. ਤਤਕਾਲ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਐਕਟਾਂ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਅਸਲ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸਿਰਫ ਸਵਾਲ ਇਹ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੀ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਉਸੇ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕੀ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਪੂਰਨ ਕੋਡ ਹੋਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ ਜਾਂ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਜਾਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪੂਰੇ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਕਵਰ ਕਰਨ ਲਈ।
35. **ਐੱਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, (1979) 3 SCC 421** ਵਿੱਚ ਸੰਸਦ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬੇਰਿਚ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਸ਼੍ਰੀ ਐੱਮ. ਕਰੁਣਾਨਿਧੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀਬੀਆਈ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 5(1)(ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 161,468 ਅਤੇ 471 ਆਈਪੀਸੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 5(2) ਦੇ ਤਹਿਤ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। . ਮਦਰਾਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਪਬਲਿਕ ਮੈਨ (ਅਪਰਾਧਿਕ ਦੁਰਵਿਹਾਰ) ਐਕਟ, 1973 ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਐਕਟ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 254 (2) ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕੂ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਕਾਨੂੰਨ ਸੋਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਟੈਸਟ ਰੱਖੇ: (SCC pp. 448-49, ਪੈਰਾ 35)।
- "35.1. ਕਿ ਬੇਅਦਬੀ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਖੜ੍ਹੇ ਜਾਂ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

2. ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦੋ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਅਰਥ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।
  3. ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਦੋ ਵਿਧਾਨ ਇੱਕ ਖਾਸ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਹੈ, ਪਰ ਉੱਥੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਂ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਉਲਟ ਨਤੀਜੇ ਨਹੀਂ ਹਨ।
  4. ਇਹ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇੱਕ ਹੀ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕਾਨੂੰਨ ਵੱਖਰੇ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਬੇਅਦਬੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।
- (1) 1 ਇਸੇ ਸਵਾਲ ਦੀ ਹੋਚਸਟ ਫਾਰਮਾਸਿਊਟੀਕਲਸ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, (1983) 4 SCC 45 ਵਿੱਚ ਕਾਫੀ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਮੌਕੇ ਜਿੱਥੇ ਅਸੰਗਤਤਾ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕਤਾ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਹੀ ਵਿਸ਼ਾ-ਵਸਤੂ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਰੋਧੀ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਵਾਲ ਉਠਾਉਣ ਲਈ, ਦੋ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਰਾਜ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਇੱਕੋ ਖੇਤਰ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧੀ ਜਾਂ ਅਸੰਗਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸੰਚਤ ਸ਼ਰਤਾਂ ਹਨ। ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਜੀ. ਇੰਡਸਟਰੀਜ਼ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਸ਼੍ਰੀ ਕਿਸ਼ਨ ਭਗੇਰੀਆ, 1988 Supp SCC 82, ਸਥਿਤਾਸਾਚੀ ਮੁਖਰਜੀ, ਜੇ. ਨੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧਤਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਦੂਜਾ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ 1.
- (36) ਐਸ. ਸਤਿਆਪਾਲ ਰੈੱਡੀ ਬਨਾਮ ਏ.ਪੀ. ਦੀ ਸਰਕਾਰ (1994) 4 SCC 391 ਵਿੱਚ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਨੁਸਖੇ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸੇਵਾ ਨਿਯਮ ਨੇ ਸਹਾਇਕ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਵਜੋਂ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਵਿੱਚ ਡਿਪਲੋਮਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ ਵਿੱਚ ਮਕੈਨੀਕਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਕਲਪਿਕ ਯੋਗਤਾਵਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ

ਹੈ। ਡਿਪਲੋਮਾ ਧਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਚਾਈ ਲੈਂਜ਼ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕੋਈ ਅਸੰਗਤਤਾ ਜਾਂ ਅਪਮਾਨਜਨਕਤਾ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵੇਂ ਨਿਯਮ ਇਕਸੁਰਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, **ਪ੍ਰੀਤੀ ਸ਼੍ਰੀਵਾਸਤਵ (ਡਾ.) ਬਨਾਮ ਐਮਪੀ ਰਾਜ (1999) 7 ਐਸਸੀਸੀ 120** ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੋਸਟ ਗ੍ਰੈਜੂਏਟ ਮੈਡੀਕਲ ਕੋਰਸਾਂ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਉੱਚ ਯੋਗਤਾ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(37) 1966 ਦੇ ਆਰਡਰ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ ਧਾਰਾ (1) ਤਹਿਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਿਰਫ ਗਨੇ ਦੀ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਤੈਅ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ' ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਮਨਾਹੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਖੰਡ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਨੂੰ ਗੰਨਾ ਵੇਚਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਉਤਪਾਦਕ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਗੰਨਾ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅਸੰਗਤਤਾ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੋਈ ਅਜਿਹੀ ਕੀਮਤ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਪਰ, ਜੇਕਰ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੀਮਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਸੰਗਤਤਾ ਜਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕੋਈ ਮੌਕਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਦੋਵਾਂ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚੱਲਣਾ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਉੱਚ ਕੀਮਤ 1966 ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ, ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਜੋ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦੀ।"

(40) ਫੀਸ ਦੇ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਜਾਂ ਕਾਲਜਾਂ ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਉਹਨਾਂ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਸਾਨੂੰ FFC ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਫੀਸ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦੁੱਗਣੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਿਰਫ਼ ਦੋ¹ ਦਿਨਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸੀ

ਉੱਪਰ ਵੱਲ ਸੰਸ਼ੋਧਨ ਲਈ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਮੰਗ। 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਫੀਸ ਫਿਕਸਡ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 1 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਫੀਸ ਦੀ ਦਰ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਜੋ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਹਿਲਾਂ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਭਾਵ 25 ਜੁਲਾਈ, 2003 ਦੀ ਵਿਡੀਓ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ 17 ਜੁਲਾਈ, 2004 ਦੀ ਐਫਐਫਸੀ ਦੀ ਅੰਤਰਿਮ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। b ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ

ਵਿਗਾੜ ਜਾਂ ਪੇਟੈਂਟ ਗਲਤੀ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਥਾਰਟੀ। ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਲਾਗਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਦੇਸ਼ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਅਤੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਰਚੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵਾਧੂ ਹੋਣ ਦੀ ਵੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਸੀ।

(41) ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕਿ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਤਰਕਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਵਿੱਚ, ਮਾਨਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਸਕੀਮ ਬਣਾਈ ਹੈ

ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਲਈ ਵੱਧ ਫੀਸ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਲਈ ਨਿਯਮਤ ਫੀਸ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਟੀ.ਐਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ :-

"37. ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ, (1993) 1 SCC 645, ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਕੁਝ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਅਤੇ ਕੰਡੇਦਾਰ ਮੁੱਦੇ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਵਪਾਰੀਕਰਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ, "ਮੁਫਤ" ਅਤੇ "ਭੁਗਤਾਨ" ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਯੋਜਨਾ ਇਸ ਧਾਰਨਾ 'ਤੇ ਵਿਕਸਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਦਾਖਲਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ 50% ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਮਰੱਥਾ ਬਾਕੀ ਦੇ 50% ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਲਟ ਅਸਲੀਅਤ ਸਾਬਤ ਹੋਈ ਹੈ।

ਇਸ ਸਕੀਮ ਵਿੱਚ, "ਭੁਗਤਾਨ ਸੀਟ" ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਇੱਕ "ਮੁਫ਼ਤ ਸੀਟ" ਸਹਿਪਾਠੀ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵੀ ਵਿੱਤ ਕਰੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੀਨੀਅਰ ਬੈਚ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦੂਜੇ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲਈ ਭੁਗਤਾਨ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰਨਾ ਗੈਰਵਾਜ਼ਬ ਜਾਪਦਾ ਹੈ; ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆਵਾਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਯਥਾਰਥਵਾਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਸਿਰਫ਼ ਦਾਖਲੇ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੈਰਿਟ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਦੇ ਹਨ (ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਅੰਕਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਜਿਥੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਪੇਂਡੂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਪਛਾੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ) ਅਭਿਆਸ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮਾਮੂਲੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੇਂਡੂ ਜਾਂ ਗਰੀਬ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਇੱਕ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਗਟ ਸ਼ਹਿਰੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਬੋਝ ਝੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕੇਸ, (1993) 1 SCC 645 ਵਿੱਚ ਸਕੀਮ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ. ਦਾਖਲਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ; ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਨਾ ਤਾਂ ਨਿਰਪੱਖ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਵਾਜ਼ਬ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਨ ਕੇਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਵੀ . (1993) 1 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 645, ਇਹ ਜੀਵਨ ਰੈਡੀ, ਜੇ., ਦੁਆਰਾ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪੀ. 749, ਪੈਰਾ 194, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:

"194. ਜੋ ਕਠੋਰ ਹਕੀਕਤ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਨਿੱਜੀ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਇੱਕ ਲੋੜ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ

ਸਰਕਾਰਾਂ ਮੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਹਨ - ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜ ਦੇ ਸਭ

ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਸਦਾ ਕੋਈ
ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖਿਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ
ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵੀ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ।

(42) ਦੁਬਾਰਾ ਫਿਰ, ਪੈਰਾ 130 ਵਿੱਚ ਪੀਏ ਇਨਾਮਦਾਰ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ
ਕਿ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਲਈ ਕੋਟੇ ਦੇ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ
ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(43) ਬਿਨਾਂ ਸ਼ੱਕ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਾਂ ਖਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਬਾਰੇ ਨਿਰੀਖਣ ਕਾਨੂੰਨ
ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਗੁਣਾਤਮਕ ਤਬਦੀਲੀ
ਲਿਆਂਦੀ ਹੈ, ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ
14 ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ
ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਵੱਖਰੀ ਫੀਸ ਦਾ ਕੋਈ ਉਪਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਅਜਿਹਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ
ਹੈ, - 3 ਅਗਸਤ, 2007 ਦੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ। ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਕੋਟੇ ਦੀਆਂ
ਸੀਟਾਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਵਰਗੀਕਰਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਬਣੇ। ਇਹ
ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਆਰਥਿਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਮਾਪਦੰਡ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ
ਗਈ ਹੈ। ਜੁਬਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਹੋਣਹਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ
ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕੱਟ ਆਫ ਅੰਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ
ਕੋਟੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਵੈਧ ਵਰਗੀਕਰਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਇਕਸਾਰ
ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਣਗਹਿਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ
ਚਲਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਪੜਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜਨਾ ਉਚਿਤ
ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

(44) ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਕਿ ਇਹ ਐਕਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਫੀਸ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ
19(1)(ਜੀ) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 7 ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ
ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਬੰਧਤ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ
ਦੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ
ਹੈ। ਇਸ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਆਲੋਚਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੇ

ਅਨੁਸਾਰ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਜਿਹੀ ਫੀਸ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਦਾਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ੋਸ਼ਣਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ ਖਰਚੇ ਗਏ ਖਰਚੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਤੋਂ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਦਾਖਲਾ ਟੈਸਟ ਦੇ ਆਯੋਜਨ ਅਤੇ ਦਾਖਲੇ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(45) ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਐਕਟ ਇੱਕ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਅ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦਾਖਲਿਆਂ ਦੇ ਨਿਯਮ, ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਅਤੇ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਫੀਸ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਿਯਮ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਰਟੀਕਲ 15 (5) ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਰਾਖਵੇਂਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਦਾਖਲੇ ਸਾਂਝੇ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਿਯੰਤ੍ਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਮੈਰਿਟ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਮਤੀਯੋਗ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਮਾਪਦੰਡ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਅਵੈਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(46) ਫੀਸ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸਥਾਪਤ ਸਬੰਧਤ ਕੌਂਸਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਹੈ। ਦਾਖਲੇ ਲੈਣ ਜਾਂ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਉਪਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਇਤਰਾਜ਼ ਕਿ ਫੀਸ ਕਾਲਜ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ। ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰੀਖਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਇਸਦੀ ਵੈਧਤਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਟਚਸਟੋਨ 'ਤੇ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, **ਟੀ.ਐੱਮ.ਏ. ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ)** ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਇੱਕ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ, ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਇੱਕ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿੱਚ, ਨਿਆਂਇਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਦਾਖਲੇ ਅਤੇ ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਕਤ ਨਿਆਂਇਕ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਿਧਾਨਿਕ ਤੰਤਰ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਫੀਸ ਨਿਰਧਾਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਫੀਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਇੱਕ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਮਾਪਦੰਡ ਹਨ ਅਤੇ ਉੱਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ

ਸੰਸਥਾ ਨੂੰ ਵੱਧ ਫੀਸ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਹੱਦ ਤੱਕ, ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਾ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਸ਼ੋਸ਼ਣਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

(47) ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਜੋ ਉੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਕੇ ਉੱਚੀ ਫੀਸ ਵਸੂਲਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰੋਕਦਾ ਹੈ, ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੈ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਜਾਇਜ਼ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਕਾਨੂੰਨ ਸਿਰਫ ਉੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਲਿਜਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਫੀਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉੱਚ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਵੱਡਾ ਵਿਚਾਰ ਫੀਸ ਦੇ ਪੱਧਰ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਨਿਰਧਾਰਤ ਲੋੜਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੇਠਲੇ ਤਬਕਿਆਂ ਤੱਕ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਾਧੂ ਫੀਸ ਦੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਉੱਚ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਕੋਈ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਫੀਸ ਨੂੰ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੋਣ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਇਹ ਨੀਤੀ ਦੀ ਵਿਧਾਨਿਕ ਚੋਣ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ।

(1) (48) ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਫੀਸ ਤੈਅ ਕਰਨ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 19 (6) ਅਧੀਨ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੇਕਰ ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਤਰੀਕੇ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

(49) ਪੁਸ਼ਪਗਿਰੀ ਮੈਡੀਕਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਿੱਚ ਕੋਰਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਵੱਖਰਾ

ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਨਿਰੀਖਣਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ।

(50) ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਲੋਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 (6) ਦੇ ਤਹਿਤ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

(51) **ਪਾਪਨਸਾਮ ਲੇਬਰ ਯੂਨੀਅਨ ਬਨਾਮ ਮਦੁਰਾ ਕੋਟਸ ਲਿਮਿਟਡ., (16)** ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

(52) ਪੱਖਾਂ ਲਈ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ (ਜਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ) ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ), ਇਹ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ 'ਤੇ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ:

(a) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੁਆਰਾ ਗਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਮਨਮਾਨੀ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਤਾਂ ਜੋ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਸਕੇ। [1950 SCR 759 : (AIR 1951 SC 118); 1954 SCR 803: (AIR 1954 SC 224); 1979 (1) SCR 1009: (AIR 1979 SC 25)].

(b) ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ 'ਤੇ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਠਜੋੜ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। [AIRI 963 SC 812 :AIR 1978 SC 771(777); 1992 (3)

SCC 336 : (1992 AIR SCW 1378)]।

- (c) ਕੋਈ ਵੀ ਅਮੂਰਤ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ, ਇਸ ਲਈ, ਕੇਸ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੇ ਹੋਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। (AIR 1960 SC 1080; AIR 1961 SC 1602; AIR 1978 SC 771)।
- (d) ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮੁੱਦਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਦਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। (AIR 1961 SC 1602; AIR 1978 SC 771)।
- (e) ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਪਹੁੰਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਗਤੀਸ਼ੀਲ, ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। (AIR 1961 SC 1602; AIR 1977 SC 1825; AIR 1978 SC 771)।
- (g) ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 19 ਵਿੱਚ ਕਲਪਨਾ ਕੀਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। (AIR 1952 SC 196; AIR 1964 SC 416; AIR 1978 SC 771)। ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਸੱਤ ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੀ ਗਾਰੰਟੀ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਪਰ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ ਜੋ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਪਾਬੰਦੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ ਹੈ। (AIR 1952 SC 196; AIR 1964 SC 416; AIR 1971 SC 2164; AIR 1978 SC

771)।

- (h) ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਨੂੰ ਵਿਧੀਗਤ ਅਤੇ ਸਾਰਥਿਕ ਦੋਹਾਂ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਪਰਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਜਾਂ ਉਪਚਾਰਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੁਆਰਾ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। [AIR 1977 SC 1825; 1979 (1) SCR 1009; (AIR 1979 SC 25)]।
- (i) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਮਨਮਾਨੀ, ਬੇਲਗਾਮ, ਗੈਰ-ਕਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਵਾਜਬ ਵਿਤਕਰੇ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। Exhypothesi, ਇਸ ਲਈ ਵਾਜਬ ਹੋਣ ਲਈ ਇੱਕ ਪਾਬੰਦੀ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।
- (j) ਧਾਰਾ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (AIR 1973 SC 1461; AIR 1976 SC 490; AIR 1978 SC 771)।
- (k) ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਬੰਦੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਜਾਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨੂੰ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। [1992 (3) SCC 336 :(1992 AIR SC 1378)]।"

(52) **MRF ਲਿਮਿਟਡ ਬਨਾਮ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਕੇਰਲਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ**

(17) ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

"6. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਛੇਦ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਾਜਬ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ। ਤਰਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਈ ਮੌਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ

ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਬਿੰਦੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਕੁਝ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ।

7. ਬਨਾਮ VG ਰੋਅ, 1952 SCR 597 : AIR 1952 SC 196 (ਪੰਨਾ 200 'ਤੇ) ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, CJ ਦੁਆਰਾ ਲਿਖੇ ਗਏ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੋਕਸ ਕਲਾਸਿਕਸ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਇੱਕ ਅੰਸ਼ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

“ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਕਿ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਪਰਖ, ਭਾਵੇਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ, ਹਰੇਕ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਕਨੂੰਨ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅਮੂਰਤ ਮਿਆਰ, ਜਾਂ ਆਮ ਪੈਟਰਨ, ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ, ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਅੰਤਰੀਵ ਉਦੇਸ਼, ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ, ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਮਾਨਤਾ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਸਭ ਕੁਝ ਨਿਆਂਇਕ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਫੈਸਲਾ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮੂਲੀ ਕਾਰਕਾਂ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਜਬ ਕੀ ਹੈ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ। ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੈ ਕਿ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨਿਕ ਨਿਰਣੇ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦੀ ਸੀਮਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸੰਜਮ ਅਤੇ ਸੰਜੀਦਾ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਹੈ। ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਨੇ, ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਸਮਝਿਆ ਹੈ।”

8. ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਪਾਲਣ ਮਿਨਰਲ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਲਿਮਟਿਡ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ,

(1960) 2 SCR 609 : AIR 1960 SC 468 ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, CJ, ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕਿ ਕੀ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਾਨੂੰਨ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਉਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ।

9. ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਸੀਜੇ, ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਲੈਕਟਰ ਆਫ ਕਸਟਮਜ਼, ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਨਬੇਲਾ ਸੰਪਾਥੂ ਚੇਟੀ, (1962) 3 SCR 786 : AIR 1962 SC 316. ਅਯੰਗਰ, ਜੇ. ਜੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਨੇ ਦੱਖਿਆ ਕਿ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਬੰਧਿਤ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਅਧੀਨ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰੋ, ਪਤੰਜਲੀ ਸ਼ਾਸਤਰੀ, ਸੀ ਜੇ. ਦੇ ਮਦਰਾਸ ਰਾਜ ਬਨਾਮ VG ਰੋਅ (ਏਆਈਆਰ 1592 ਐਸਸੀ 196) (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਪਾਸਾ , ਜੋ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਉਪਰੋਕਤ, ਸੰਦਰਭ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਕਾਫੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ.
10. ਇਹਨਾਂ ਫੈਸਲਿਆਂ 'ਤੇ M/s ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਲਕਸ਼ਮੀ ਖੰਡਸਾਰੀ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1891 ਐਸਸੀ 873 : 1981 (2) ਐਸਸੀਸੀ 600।
11. ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਕੀ ਇਹ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਧਿਆਏ IV ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਸਰੀਰ ਅਹਿਮਦ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1954 ਐਸਸੀ 728 : (1955) 1 ਐਸਸੀਆਰ 707 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੁਹੰਮਦ ਵਿੱਚ ਵੀ। ਹਨੀਫ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਬਨਾਮ ਬਿਹਾਰ ਰਾਜ, 1959 SCR 629: AIR 1958 SC 731.

12. ਲਕਸ਼ਮੀ ਖੰਡਸਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ (ਏਆਈਆਰ 1981 ਐਸਸੀ 873) (*ਸੁਪਰਾ*) ਵਿੱਚ ਵੀ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 19 ਦੇ ਅਧੀਨ ਉਪਲਬਧ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਉਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ।
13. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਿਧਾਂਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਝੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ:-
  - (1) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਹੋਵੇਗਾ।
  - (2) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਆਪਹੁਦਰੇ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਸਕਣ।
  - (3) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ, ਕੋਈ ਅਮੂਰਤ ਜਾਂ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਜਾਂ ਇੱਕ ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਲਾਗੂ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਬਦਲਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। , ਸੰਵਿਧਾਨ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਫਲਸਫਾ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹਾਲਾਤ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ।
  - (4) ਆਰਟੀਕਲ 19 ਦੀ ਧਾਰਾ (6) ਦੁਆਰਾ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
  - (5) ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸਮਾਜਿਕ ਲੋੜਾਂ ਜੋ ਕਿ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਨ ਲਈ ਹਨ, ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਵੇਖੋ: *ਯੂਪੀ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਕੌਸ਼ਲਿਆ*, (1964) 4 SCR 1002 : AIR1964SC416)।

- (6) ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਵਸਤੂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਠਜੋੜ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿਚਕਾਰ ਸਿੱਧਾ ਗਠਜੋੜ ਹੈ, ਤਾਂ ਕੁਦਰਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਕਟ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮਜ਼ਬੂਤ ਧਾਰਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ। (ਵੇਖੋ: ਕਵਲੱਪਰਾ ਕੋਟਾਰਾਬੀ ਕੋਚੁਨੀ ਉਰਫ ਮੋਪਿਲ ਨਾਇਰ ਵਰਮ ਸਟੇਟ ਆਫ ਮਦਰਾਸ ਐਂਡ ਕੇਰਲਾ, (1960) 3 ਐਸਸੀਆਰ 887 : ਏਆਈਆਰ 1960 ਐਸਸੀ 1080; ਓਕੇ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਐਕਸ ਜੋਸਫ, (1963) ਸਪੱਪ (1) ਐਸਸੀਆਰ 78316 : ਐਸਸੀਆਰ 7832)।
14. ਉੱਪਰ ਦੱਸੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਹੁਣ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਵਪਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰੋਬਾਰ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।"

(53) ਗੁਜਰਾਤ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਮਿਰਜ਼ਾਪੁਰ ਮੋਤੀ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਕਸਾਬ ਜਮਾਤ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ
(18) ਵਿੱਚ , ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"36. ਇਹ ਸਪਰੂ ਕਮੇਟੀ (1945) ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ: ਇੱਕ ਨਿਆਂਯੋਗ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਪਵਿੱਤਰ ਘੋਸ਼ਣਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਦਾ ਇਹ ਇਰਾਦਾ ਸੀ ਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਵਿਧਾਨ ਪਾਲਿਕਾ ਅਤੇ ਕਾਰਜਪਾਲਿਕਾ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਿਰਫ ਮੂੰਹ-ਜ਼ਬਾਨੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਵਿਧਾਨਕ ਅਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। (ਸੀਵਿਥਾਨ ਅਸੈਂਬਲੀ ਬਹਿਸ, ਭਾਗ 7, ਪੰਨਾ 41 'ਤੇ)

(ਦੇਖੋ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੀਵਿਥਾਨ, ਡੀ.ਜੇ. ਡੀ., ਦੂਸਰੀ ਐਡ. 2005, ਪੰਨਾ 1367।)

ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਅਸੰਗਤਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਲੱਭੀਏ, ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਪਾਵਾਂਗੇ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਹੈ। ਵੱਖਰੇ ਪੜਾਅ।

37 . ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਲਈ, ਆਰਟੀਕਲ 3 7 ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੀਵਿਥਾਨ ਦੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਵਿਵਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। **ਮਦਰਾਸ ਸਟੇਟ ਬਨਾਮ ਚੰਪਕਮ ਦੋਰਾਰਾਜਨ, ਏਆਈਆਰ 1951 ਐਸਸੀ 226** ਵਿੱਚ , ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅਧਿਆਏ ਦੇ ਅਨੁਰੂਪ ਅਤੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਚਲਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ **ਦੀਪ ਚੰਦ ਬਨਾਮ ਯੂਪੀ ਏਆਈਆਰ 1959 ਐਸਸੀ 648** ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ । ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਅਵੱਗਿਆ ਰਾਜ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ। **ਕੇਰਲਾ ਸਿੱਖਿਆ ਬਿੱਲ,**

1957, ਇਨਰੇ, ਏਆਈਆਰ 1958 ਐਸਸੀ 926 ਵਿੱਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਵਿਚਾਰ ਸੀ।

- 3 8. ਗੋਲਕਨਾਥ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, ਏਆਈਆਰ 1967 ਐਸਸੀ 1643 ਦੇ ਨਾਲ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸਖਤ ਨਿਯਮ ਤੋਂ ਹਟ ਕੇ ਇਕਸੁਰਤਾ ਵਾਲੇ ਨਿਰਮਾਣ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਟਕਰਾਅ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸੰਭਵ ਹੋਵੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ। ਚੰਪਕਮ , ਏਆਈਆਰ 1951 ਐਸਸੀ 226, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਕੁਰੈਸ਼ੀ-1 ਵਿੱਚ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ , ਏਆਈਆਰ 1958 ਏਆਈਆਰ ਐਸਸੀ 731 ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇੱਕ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਫਿਰ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਿੱਚ ਬੁਨਿਆਦੀ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਰਾਜ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਕਰਨ ਲਈ:-

"ਸੰਵਿਧਾਨ 'ਤੇ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਵਿਆਖਿਆ ਰੱਖੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਖੋਹਣ ਜਾਂ ਘੱਟ ਨਾ ਕਰਨ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਭਾਗ III ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨਾ 'ਰੇਤ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਰੱਸੀ' ਹੋਵੇਗੀ। (ਕੁਰੈਸ਼ੀ-1, 1959 SCR 629 : AIR 1958 SC 731, SCR p. 648)

Quareshi-I AIR 1958 SC 731 ਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ "ਮਾਤਹਿਤ" ਜਾਂ "ਅਧੀਨ" ਤੋਂ "ਸਾਥੀ" ਤੱਕ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

39. ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (1973) 4 SCC 225 ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤੇਰ੍ਹਾਂ-ਜੱਜੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਨਿਆਂ-ਸ਼ਾਸਤਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਮੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੇ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜ਼ਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਨੀਤੀ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ, (1973) 4 SCC 225 ਵਿੱਚ ਕਈ ਵਿਚਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਵਿੱਚ ਕਾਫ਼ੀ ਵਾਧਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ, ਪਾਥ ਉਮਾ ਬਨਾਮ ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ, (1978) 2 ਐਸਸੀਸੀ 1 ਵਿੱਚ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ, (1973) 4 ਐਸਸੀਸੀ 225 ਅਤੇ ਹੋਰ ਫੈਸਲੇ ਜੋ ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਪਥੁਮਾ, (1978) 2 SCC 1 ਹੋਲਡ : (SCC PP. 2-3)

“(1) ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਵਿਵਸਥਾ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ

ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤਾਂ ਜੋ ਵਧ ਰਹੀ ਸੰਪੂਰਨ ਚੇਤਨਾ ਅਤੇ ਡੂੰਘੀ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਦਿਖਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।

ਸਮਾਜ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀਆਂ ਵਧਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ, ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਭਖਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਮਸਲਿਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਆਪਣੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਨਾਲ ਲਾਹੇਵੰਦ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਨਿਆਂਇਕ ਪਹੁੰਚ ਸਥਿਰ, ਵਿਹਾਰਕ ਦੀ ਬਜਾਏ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਦੀ ਬਜਾਏ ਪੈਡੈਟਿਕ ਅਤੇ ਲਚਕੀਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਗਾਰੰਟੀਸ਼ੁਦਾ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਿਊਵੀਵ 'ਤੇ ਇਕ ਸੈਨਟੀਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਹਿੱਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿਆਂਪੂਰਨ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਹੋਵੇ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤ ਇਸ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। (ਪਰਾ ੫)

- (2) ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਉਦੋਂ ਹੀ ਦਖਲ ਦੇਵੇਗੀ ਜਦੋਂ ਕਨੂੰਨ ਭਾਗ III ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਿਸੇ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਐਕਟ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਵਿਧਾਨਕ ਯੋਗਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕਤਾ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿੱਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇੱਕ ਧਾਰਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦੀ ਅਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸ ਧਿਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। (ਪਰਾ ੬)
- (3) ਧਾਰਾ 19(1)(f) ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਧਾਰਾ (5) (ਪੈਰਾ 8) ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸ਼ਰਤਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।
- (4) ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਟੈਸਟਾਂ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਵਜੋਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ ਕਿ ਕਿਹੜੀਆਂ ਖਾਸ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿੱਚ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ:-

(a) ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਵਾਜਬਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ (ਪੈਰਾ 8) ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(b) ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਆਪਹੁਦਰੇ ਜਾਂ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਆਮ ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੋਂ ਪਰੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੋਰਸ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਤਰਕ ਅਤੇ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਰ ਦੁਆਰਾ ਤਾਂ ਜੋ ਲੇਖ ਵਿਚਲੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਲੇਖ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਵਿਚਕਾਰ ਸਹੀ ਸੰਤੁਲਨ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ .. (ਪੈਰਾ 14)

(c) ਕੋਈ ਵੀ ਅਮੂਰਤ ਜਾਂ ਆਮ ਪੈਟਰਨ ਜਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਿਧਾਂਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਵ ਵਿਆਪਕ ਵਰਤੋਂ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਨੂੰ ਹਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਬਦਲਣਾ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਬਦਲਦੀਆਂ ਹਾਲਤਾਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਮਾਜਿਕ ਫਲਸਫੇ, ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤੀ ਫੈਸਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ.. (ਪੈਰਾ 15)

(d) ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੁਭਾਅ ਅਤੇ ਹੱਦ, ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਨਾਗਰਿਕ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਲਾਭ ਜਿਸ ਦੇ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੁਰਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਲਾਭ.. (ਪੈਰਾ 15)

(e) ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਗਠਜੋੜ ਜਾਂ ਇੱਕ ਵਾਜਬ ਸਬੰਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ .. (ਪੈਰਾ 20)

- (l) ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਲਈ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ
(ਪੈਰਾ 22)
- (g) ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਗਰਿਕ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਮੱਸਿਆ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 19(1) ਦੁਆਰਾ ਕਲਪਿਤ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਇੱਕ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਭਾਵੇਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੋਵੇ

ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਝੁਕਣਾ ਪਵੇ

(ਪਰਾ 24)

- (h) ਅਦਾਲਤ ਆਮ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ, ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਆਮ ਗਿਆਨ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਮੌਜੂਦ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ (ਪੈਰਾ 25)” (ਸਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਆਈਨਿੰਗ ਅਧੀਨ)

40. ਕੇਰਲਾ ਰਾਜ ਬਨਾਮ ਐਨ.ਐਮ. ਥਾਮਸ ਵਿੱਚ , (1976) 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 310 ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਸੱਤ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕੌਢਿਆ ਅਤੇ ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ, (1973) ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਅਨੁਪਾਤ ਦਾ ਸਾਰ ਕੀਤਾ, 4 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 225. ਫਜ਼ਲ ਅਲੀ, ਜੇ. ਕੇਸਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ, (1973) 4 SCC 225 ਵਿੱਚ ਕਈ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਸੰਬੰਧਿਤ ਅੰਸ਼ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕਰੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰਾਏ ਦਿੱਤੀ: (SCC p. 379, ਪੈਰਾ 164):-

"164. ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਵਾਨਿਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਬੁਨਿਆਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਚੇਤਨਾ ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ, ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ-ਆਰਥਿਕ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਅਤੇ 16 ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾਗ III ਵਿੱਚ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਬੁਨਿਆਦੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜੋ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਪੂਰਕ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਇਕਸੁਰਤਾਪੂਰਣ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਵਸਤੂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ. ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਬੁਨਿਆਦੀ ਤੱਥ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ
ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 16 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ
ਦਾਇਰਾ ਅਤੇ ਦਾਇਰੇ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

41. ਕੇਸ਼ਵਾਨੰਦ ਭਾਰਤੀ, (1973) 4 SCC 225 ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮਾਜ
ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਜਾਂ ਵਰਗ ਦਾ ਹਿੱਤ, ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨਾ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤ
ਲਈ ਗੌਣ ਹੈ ਜਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮਾਜ। ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰਾਂ 'ਤੇ ਲਗਾਈਆਂ ਗਈਆਂ
ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਤਰਕਸੰਗਤਤਾ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ, ਸੰਬੰਧਿਤ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾ ਸਿਰਫ਼
ਧਾਰਾ 19 ਵਿਚ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ 111 ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਹਨ: ਭਾਗ IV ਵਿਚ ਦੱਸੇ ਗਏ
ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤ ਵੀ ਦੁਕਵੇਂ ਹਨ। ਵਿਧਾਨਿਕ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਫੈਸਲਾ
ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੀ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬਦਲਣਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਿਤ
ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਵੀ
ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ 'ਤੇ ਲਗਾਈ ਗਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨੂੰ ਵਾਜਬ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਹ
ਦੇ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ: ਪਹਿਲਾ, ਇਹ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਟਕਰਾਅ ਵਿੱਚ
ਨਹੀਂ ਚੱਲਦਾ, ਅਤੇ ਦੂਜਾ, ਇਹ ਕਿ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ XI
ਅਧਿਆਇ 1 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਕੌਮੇਟੈਸ ਦੇ
ਅੰਦਰ।"

54. ਐਮ. ਨਾਗਰਾਜ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ਼ ਇੰਡੀਆ (19) ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ:-

55. . ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਨਿਆਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਦੇ ਉਪ-ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੈ। ਇਹ
ਇੱਕ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਲਾਭਾਂ ਅਤੇ ਬੋਝਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ
ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ- ਸੰਪੱਤੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਜਨਤਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ, ਆਦਿ ਦੇ ਨਤੀਜੇ
ਵਜੋਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

51. ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵੰਡ ਦਾ ਆਧਾਰ ਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਰਾਫੇਲ ਵਰਗੇ
ਲੇਖਕ। ਮਿੱਲ ਅਤੇ ਹਿਊਮ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ" ਨੂੰ
ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਾਇਕ ਅਤੇ ਸਪੈਨਸਰ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਲੇਖਕ ਮਾਰੂਥਲਾਂ ਦੇ

ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਲੇਖਕ ਲੋੜ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ "ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, ਨਿਰਣਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮਾਪਦੰਡ ਹਨ। ਵੰਡ ਦਾ ਆਧਾਰ, ਅਰਥਾਤ, ਅਧਿਕਾਰ, ਮਾਰੂਥਲ ਜਾਂ ਲੋੜ। ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਮਾਪਦੰਡਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਨਤਾ ਦੇ ਦੋ ਸੰਕਲਪਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ- "ਰਸਮੀ ਸਮਾਨਤਾ" ਅਤੇ "ਅਨੁਪਾਤਕ ਸਮਾਨਤਾ"। "ਰਸਮੀ ਸਮਾਨਤਾ" ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਵਰਗ ਜਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਵਾਂਝੇ ਵਰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ। ofdL..ਉਦਾਰਵਾਦੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਮਾਜ ਦੇ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਵਰਗ।

52. ਭਾਰਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਰਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਰਗ ਦੂਜੀ ਜਮਾਤ ਦੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਮੀਆਂ ਕਾਰਨ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਜੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਹਨ?'

(55) ਟੀਐਮਏ ਪਾਈ ਫਾਊਂਡੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਦੋਖਿਆ ਗਿਆ:-

“1. ਭਾਰਤ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਧਰਤੀ ਹੈ - ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਾਤਾਂ, ਲੋਕਾਂ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ, ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ, ਧਰਮਾਂ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਸਿਆਸੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਭੀੜ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਅਨਪੜ੍ਹ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬੀ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਦੇ ਉਥਾਨ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸਾਧਨ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਰਾਜ, ਆਪਣੇ ਸੀਮਤ ਸਾਧਨਾਂ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ, ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸਿੱਖਿਆ, ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਸੱਖਣੀ ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਨਿਰਭਰ ਬਣਾਵੇਗੀ, ਸਿਰਫ ਸੰਭਾਵੀ ਕਲਮ-ਪੁਸ਼ਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।”

(56) ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਵੇਅਰਹਾਊਸਿੰਗ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ । (20),

ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ:-

"37. 1956 ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿੱਚ, ਆਰਟੀਕਲ 32 ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਬੈਂਚ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ, ਵਿਵਿਅਨ ਬੋਸ, ਜੇ. ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ:

"23. 1 ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਕਿਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ?"

(ਬੀੜੀ ਸਪਲਾਈ ਕੰਪਨੀ ਬਨਾਮ ਯੂਨੀਅਨ ਆਫ ਇੰਡੀਆ, ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 479, ਏਆਈਆਰ ਪੰਨਾ 487, ਪੈਰਾ 23)

38. ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਮਿਸਾਲ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹੀ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਜਿਸਦਾ ਮੈਂ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ: (ਬੀੜੀ ਸਪਲਾਈ ਕੇਸ, ਏਆਈਆਰ 1956 ਐਸਸੀ 479, ਏਆਈਆਰ ਪੀ. 487, ਪੈਰਾ 23)

"23. ...ਮੈਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਲਾਭ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਇਹ ਕੇਵਲ ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ

ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ, ਗਰੀਬਾਂ ਅਤੇ ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾਅ 'ਤੇ ਹਨ, 'ਕਸਾਈ, ਨਾਨਕੇ ਅਤੇ ਮੋਮਬੱਤੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ' ਲਈ। ਇਹ ਇਸ ਧਰਤੀ ਲਈ "ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ" ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਲੋਕਤੰਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਸੰਪੱਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਗਣਰਾਜ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਪੰਨੇ ਵਿੱਚ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਤੇ ਓਵਰਰਾਈਡਿੰਗ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕਸਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਭਲੇ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ ਦਾ। (ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

39. ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਸਾਰ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਉੱਘੇ ਕਾਨੂੰਨ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਪਾਲਕੀਵਾਲਾ ਨੇ ਵੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਹੈ:-

"ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਆਕਾਰ ਅਤੇ ਢਾਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਹ 'ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਮੌਜੂਦਗੀ, ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੇਰੇ ਵਿਚ' ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਨਹੀਂ
ਲੈਂਦਾ। ਇਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਸ਼ਾਸਕ ਲਈ ਨਹੀਂ ਹੈ

'ਪਰ ਰੈਂਕਰ, ਸੜਕ ਦਾ ਅਵਾਰਾ, ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਰੀ ਵਾਲਾ ਨੌਕਰ ਗੋਡੇ ਨਾਲ
ਟਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ,

ਬਹੁਤ ਭਾਰਾ ਬੋਝ ਵਾਲਾ ਆਦਮੀ, ਬਹੁਤ ਥੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਬੋਝ/"

(ਐਨ.ਏ. ਪਾਲਖੀਵਾਲਾ, ਸਾਡਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਗੜਿਆ ਅਤੇ ਅਪਵਿੱਤਰ, ਮੈਕ ਮਿਲਨ,!
974, ਪੰਨਾ 29)

ਮੈਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਅਤੇ ਉੱਘੇ
ਨਿਆਂਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

Xx XX XX

XXX

XXX XX

49. ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ "ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ" ਦੇ ਅਖੌਤੀ ਰੁਝਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ਲਈ
ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼, ਨਾਜ਼ੁਕ ਨਤੀਜੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ
ਹੈ। ਅੱਤਵਾਦ ਦੇ ਵਾਧੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਤੋਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸਾਨਾਂ
ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਖਤਰਨਾਕ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ
ਟੈਗੋਰ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਈ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਵੱਖਰੇ ਸੰਦਰਭ
ਵਿੱਚ, ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜੋ

ਪੱਛਮੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਲਈ ਸਾਡੀ ਪਾਗਲ ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਸਾਨੂੰ ਮਿਲਣ ਜਾ
ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇੱਥੇ ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਟੈਗੋਰ ਦੇ ਅਮਰ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ:

"ਸਾਨੂੰ ਇੱਕ ਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਪੱਛਮ ਦੁਆਰਾ ਆਪਣੇ ਰੱਥ ਦੇ ਪਿੱਛੇ
ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਧੂੜ ਵਿੱਚ ਦਬਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਰੌਲੇ ਦੁਆਰਾ ਬੋਲੇ ਹੋਏ
ਹਨ, ਆਪਣੀ ਬੇਬਸੀ ਦੁਆਰਾ ਨਿਮਰ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਗਤੀ ਦੁਆਰਾ ਹਾਵੀ ਹੋਏ
ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਮੰਨਣ ਲਈ ਸਹਿਮਤ ਹੋਏ ਕਿ ਇਹ ਰਥ-ਚਾਲ ਤਰੱਕੀ ਸੀ,
ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਸਭਿਅਤਾ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਦਾ ਉੱਦਮ ਕੀਤਾ

ਕਿ 'ਪ੍ਰਗਤੀ ਕਿਸ ਵੱਲ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀ ਕਿਸ ਲਈ', ਤਾਂ ਤਰੱਕੀ ਦੀ ਨਿਰੋਲਤਾ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਾ ਅਜੀਬ ਅਤੇ ਹਾਸੋਹੀਣਾ ਪੂਰਬੀ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਦੇਰ ਨਾਲ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਰੱਬ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੰਪੂਰਨਤਾ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿੱਚ ਪਏ ਖੌਡਿਆਂ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਇੱਕ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਹੈ।

(57) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਸਾਡਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਤੱਕ ਫੀਸ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਨੂੰ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਆਰਟੀਕਲ 19 (1) (ਜੀ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਮੌਲਿਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਬੰਦੀ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ, ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਜੇਕਰ ਉਹ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਉੱਚੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪੂਰਨ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਵੱਧ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ RA ਵਿੱਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨਾਮਦਾਰ, ਉੱਚ ਫੀਸ ਅਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਵੱਧ ਕਮਾਈ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਲਈ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਸਿੱਖਿਆ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਇਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਮਾਈ ਸੈਕੰਡਰੀ ਜਾਂ ਇਤਫਾਕਨ ਹੈ। ਉੱਚ ਫੀਸ ਅਜਿਹੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਅਸੰਗਤ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੇਗੀ। ਜੇਕਰ ਐਕਟ ਸਮਾਜਿਕ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਸੇਵਾ-ਮੁਖੀ ਪਹੁੰਚ ਅਪਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗਰੀਬ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚ ਸਿੱਖਿਆ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਜਿਹਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਦੀ ਲੋੜ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿਚਕਾਰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇਸ ਲਈ ਪਵਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਮਾਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਉਸਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ।

(59) ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਸਾਰੀਆਂ ਰਿੱਟ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਉਸੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਆਰ. ਐਨ. ਆਰ

NAVDEEP KAUR GILL AND OTHERS v. STATE OF PUNJAB 105
AND OTHERS (*Adarsh Kumar God, J.*) (F.B.)

ਡਿਸਕਲੇਮਰ:- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਰਣਾ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ-ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਡੋਲਮਿਨ